

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

**Analýza dopadů Společné zemědělské politiky na
hospodaření zemědělských podniků**

Vladimír Nechutný

© 2015 ČZU v Praze

Zadání

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci " Analýza dopadů Společné zemědělské politiky na hospodaření zemědělských podniků" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. 3. 2015

Vladimír Nechutný

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucí mé diplomové práce Ing. Gabriele Trnkové, Ph.D. za pozornost a trpělivost, kterou mi věnovala při psaní diplomové práce a za cenné odborné rady, které mi velmi pomohly diplomovou práci řádně vypracovat.

Dále bych rád poděkoval společnosti Úněšovský statek a.s., za poskytnutí dat, ze kterých jsem čerpal v praktické části diplomové práce.

Vladimír Nechutný

Analýza dopadů Společné zemědělské politiky na hospodaření zemědělských podniků

Analysis of the impact of Common agricultural policy on agricultural businesses

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá dopady Společné zemědělské politiky na hospodaření zemědělského podniku. Cílem diplomové práce je zhodnotit zdali má Společná zemědělská politika vliv na hospodaření zemědělského podniku a pokud ano, tak také říci, jak velký vliv má na konkrétní podnik. Teoretická část práce se zabývá vývojem Společné zemědělské politiky v čase a také výčtem jednotlivých dotačních titulů, které mohou podniky v zemědělství čerpat a podmínek vzniku nároku na tyto dotační tituly. Dále jsou zde uvedeny programové období včetně jejich charakteristik, které platili pro Českou Republiku od jejího vstupu do EU a to zatím dvě ukončené období a jedno období, které právě začíná. V teoretické části je uveden vývoj dotací v čase za hodnocené období, kterým jsou roky 2007 – 2013, jejím jádrem je pak hodnocení konkrétních dopadů Společné zemědělské politiky a vybraný podnik, kdy se zkoumá její vliv na hospodaření podniku a strukturu výroby.

Summary

This thesis deals with the impact of the Common Agricultural Policy on farm management. The aim of the thesis is to evaluate whether the Common Agricultural Policy has an impact on farm management and if so, also say how much influence a specific company. The theoretical part deals with the development of the CAP in time and also a list of individual subsidies, which companies can draw in agriculture and the conditions of entitlement to these subsidies. Furthermore, there are programming period, including their characteristics, which paid for the Czech Republic since they joined the EU two yet completed and new period is just beginning. The theoretical part of the trend in subsidies over time during the evaluation period, which are the years 2007 - 2013, its core is then evaluating the specific impacts of the Common Agricultural Policy and the selected firm, which examines its impact on the business and structure of production.

Klíčová slova: zemědělský podnik, dotace, Společná zemědělská politika, hospodaření, dopady zemědělské politiky, přímé platby

Keywords: agricultural farm, grant, The Common Agricultural Policy, economy, impacts of agricultural policy, direct payments

Obsah

1. ÚVOD	10
2. CÍL A METODIKA	11
3. LITERÁRNÍ REŠERŽE	12
3.1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA.....	12
3.1.1 Vymezení pojmu dotace.....	12
3.1.2 Druhy dotací v zemědělství z hlediska účelu	12
3.1.3 Dotace dle jejich účinnosti	14
3.1.4 Dotace z hlediska jejich poskytovatelů.....	14
3.1.5 Pravidla využívání dotací a kontrola	14
3.1.6 Důvody vzniku státních zásahů do zemědělství	15
3.2 VZNIK SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY	18
3.2.1 Prvopočátky vývoje zemědělské politiky.....	18
3.2.2 Římská smlouva a společná zemědělská politika	19
3.3 PRINCIPY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY	20
3.4 REFORMY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY	22
3.5 IMPLEMENTACE SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY V ČR.....	23
3.5.1 Systém dotací po vstupu do EU	24
3.5.1.1 Systém dotací v letech 2004 – 2006	25
3.5.1.2 Systém dotací v letech 2007 – 2013	26
3.5.1.3 Systém dotací v letech 2014 – 2020	28
3.6 PROMÍTNUTÍ DOTACÍ DO ÚČETNICTVÍ PODNIKU	28
3.7 DOPADY DOTACÍ NA ZEMĚDĚLSKÉ PODNIKY	29
3.8 DOTAČNÍ TITULY V PROGRAMOVÉM OBDOBÍ 2007 - 2013.....	31
3.8.1 Přímé platby	31
3.8.1.1 SAPS	31
3.8.1.2 Národní doplňkové platby Top-UP.....	32
3.8.1.3 Oddělená platba na cukr	35
3.8.1.4 Oddělená platba na rajčata.....	35
3.8.1.5 Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka (dojnice)	36
3.8.1.6 Zvláštní podpora na tele masného typu	37
3.8.1.7 Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech	38

3.8.1.8 Zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu	39
3.8.1.9 Zvláštní podpora na chmel.....	40
3.8.2 LFA, AEO, Natura 2000.....	41
3.8.3 Zelená nafta.....	47
3.8 PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2014 – 2020	48
3.8.1 SAPS.....	49
3.8.2 Greening - ozelenění	49
3.8.3 Dobrovolná podpora vázaná na produkci.....	50
4. PRAKTICKÁ ČÁST.....	51
4.1 CHARAKTERISTIKA ZKOUMANÉHO SUBJEKTU	51
4.2 ANALÝZA ČERPANÝCH DOTACÍ PODNIKEM V LETECH 2007 – 2014	54
4.2.1 Vývoj sazeb v České Republice.....	54
4.2.2 Čerpané dotace podnikem celkem.....	57
4.2.3 Analýza dotací přijatých podnikem v letech 2007 – 2013.....	58
4.2.3.1 Dotace v rostlinné výrobě.....	59
4.2.3.2 Dotace v živočišné výrobě.....	61
4.3 DOPAD DOTACÍ A EKONOMIKU PODNIKU	65
4.3.1 Vliv dotací na ekonomiku podniku jako celku	65
4.3.2 Vliv dotací na živočišnou výrobu.....	70
4.3.3 Vliv dotací na rostlinnou výrobu.....	71
4.3.4 Porovnání dotací a přidané hodnoty podniku	72
5. ZÁVĚR.....	73
6. ZDROJE A LITERATURA	75
6.1 LITERATURA.....	75
6.2 ELEKTRONICKÉ ZDROJE	75
7. SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	79
7.1 GRAFY	79
7.2 TABULKY	79

1. Úvod

Společná zemědělská politika, je často kvitované téma, jak na národní tak i mezinárodní úrovni. Neboť se jedná o mocný nástroj, který pomáhá formovat hospodářství a také zamezuje výkyvům v dodávkách potravin. Na Společnou zemědělskou politiku, jsou každoročně vynakládány nemalé prostředky, které mají za cíl stabilizaci zemědělství, jak na národní tak i na unijní úrovni. Vliv této politiky na konkurenceschopnost a funkčnost zemědělství je nezanedbatelný, neboť jak bude uvedeno níže, by bez dotační politiky nebyly zemědělské podniky schopny existovat, či by nastlala situace, že by muselo dojít k nárůstu spotřebitelských cen, kvůli udržení ziskovosti v odvětví, což by se negativně projevilo na nás všech. Ovšem díky uplatňování Společné zemědělské politiky, je tomuto zamezeno a zemědělství je ziskové i za stávajících cen to však díky dotační politice. V současné době právě skončilo programové období 2007 – 2013, které se protáhlo až do roku 2014. V letošním roce se bude na zemědělce poprvé vztahovat nová legislativní úprava v souvislosti s novým programovým obdobím 2014 – 2020, a bude také probíhat hodnocení minulého dotačního období, jestli splnilo očekávání či nikoliv.

Tato diplomová práce se zabývá analýzou dopadů Společné zemědělské politiky na ekonomiku zemědělského podniku. Je rozdělena celkem na dvě části a to část teoretickou a praktickou, v teoretické části je uveden vývoj Společné zemědělské politiky od jejich prvopočátků a od zlomového roku 2004, kdy se začala týkat i České Republiky. Je zde uvedena charakteristika jednotlivých programových období od roku 2004 do současnosti s náhledem do následujícího programového období. V praktické části je pak rozvedeno čerpání dotací konkrétním podnikem a aplikace na vývoj ekonomiky zkoumaného podniku, kdy se prokazuje vliv Společné zemědělské politiky zprvu na ekonomiku podniku jako celku a pak na jednotlivé segmenty výroby podniku, jako je živočišná a rostlinná výroba s cílem zjištění závislosti podniku na dotacích jako celku a jednotlivých výrob. V závěru je uvedeno hodnocení dopadů Společné zemědělské politiky na konkrétní podnik.

2. Cíl a metodika

Hlavním cílem této diplomové práce je zhodnocení dopadů Společné zemědělské politiky na ekonomiku vybraného podniku. Dílčím cílem bude analýza vlivu dotační politiky na velikost podnikových příjmů, zisku a rentabilitu podnikání. Rovněž bude zkoumáno, zda dotační politika ovlivňuje strukturu živočišné a rostlinné výroby podniku. Dalším dílčím cílem bude zhodnocení závislosti podniku na zemědělských dotacích.

Těchto cílů, bude dosaženo pomocí analýzy vnitropodnikových údajů, které budou poskytnuty vybraným podnikem, zejména bude čerpáno z údajů finančního účetnictví podniku – výkaz zisků a ztrát, dále pak vnitropodnikové údaje o struktuře výroby a vnitropodnikové údaje o poskytnutých dotacích a data ze SZIFu. Obdobím za které budou data analyzována, budou roky 2007 – 2013. Díky provedeným analýzám jednotlivých druhů výroby a dotačních titulů k tomu se vážících bude možno zhodnotit vliv dotační politiky, resp. Společné zemědělské politiky na ekonomiku vybraného podniku. Zároveň bude také posouzena rentabilita tržeb vybraného podniku.

3. Literární rešerže

3.1 Teoretická východiska

3.1.1 Vymezení pojmu dotace

„Pojem "dotace" je možno charakterizovat jako nenávratné financování určitého programu, projektu nebo činnosti, které je přiznáno uchazeči po splnění předem stanovených podmínek ve výběrovém řízení. Dotace se poskytují z veřejných rozpočtů, kam patří státní rozpočet, rozpočty územních samosprávných celků, dále sem patří dotace ze státních fondů, ale také ze zahraničí prostřednictvím Národního fondu nebo z prostředků Evropského společenství a z veřejných rozpočtů cizího státu.“¹ V České republice jsou v současné době dvě základní skupiny prostředků pro financování dotační politiky. Jedná se v první řadě o dotační tituly z prostředků Evropské Unie, které je možno čerpat od vstupu ČR do EU, dotace ze strany EU, jsou nadále doplňovány systémem dotací národních, které jsou plně hrazené z prostředků státního rozpočtu České Republiky. Subjektem, který v České Republice administruje a vyplácí jednotlivé typy zemědělských dotací je Státní zemědělský a intervenční fond²

3.1.2 Druhy dotací v zemědělství z hlediska účelu

Dotace můžeme dělit podle několika hledisek, pro tento případ je zvoleno dělení podle donátorů a příjemců a také dělení dle účelu jakého má dotace dosáhnout. Donátorem v rámci dotací do zemědělství je zejména EU, pak státní instituce (stát), z hlediska celkového objemu financí bychom mohli na poslední místo v tomto žebříčku zasadit také soukromé zdroje jako například podpora obyvatel, soukromý sponzoring,... Pokud vezmeme v potaz výše zmiňované rozdělení podle účelu, daly by se dotace rozdělit do těchto kategorií: Podpora výroby, podpora odstoupení od výroby, mimovýrobní a doplňující, podpůrné a podpora prodeje, propagace a spotřeby.³

¹ Účetní kavárna. In: HANZLOVÁ. *Dotace, granty a příspěvky poskytované nevydělečným organizacím* [online]. 2004 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d8135v10788-dotace-granty-a-prispevky-poskytovane-nevydelecnym-organiz/>

² EAGRI. *Dotace* [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>

³ KOUŘILOVÁ, Jindřiška, Jiří PŠENČÍK a Daniel KOPTA. *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního*

Dotace zaměřující se na podporu výroby mají za cíl kompenzovat ztrátu, zaměřují se na úhradu nákladů (vstupů, výstupů a produkce)

Dalším typy dotací směřujících k odstoupení od výroby, by se také daly nazvat dotacemi do útlumu, působí však negativně na mínění daňových poplatníků.

Dotace mimovýrobní a doplňující se zaměřují například na ochranu krajiny či welfare zvířat.

Podpůrné dotace se dále ještě rozdělují dle jejich účelu a to na:

- Technické vybavení – krytí úroků z úvěru, kompenzace nákladů v běžném roce, případně také u malých zpracovatelů dotace na nejnútnejší vybavení, na běžné vybavení již není možno dotaci čerpat
- Pojištění – pojištění plodin – kde činí státní dotace 30% z uhrazeného pojistného, pojištění zvířat – zde činí státní dotace 20 %),
- Poradenské služby – dotace na využívání poradenství v rámci Programu rozvoje Venkova – zde je možno získat dotaci až do výše 80 % na provedené poradenské služby. Sazba dotace se zde však pohybuje v rozmezí 60 – 80% a to v závislosti na počtu žádostí, resp. výši celkové požadované částky. Žadatel však musí vždy požádat o celých 80% ze skutečně vynaložených nákladů.
- Ochranu před konkurencí – ochranná známka, jedná se o dotace na vývoz či dovoz daných produktů.
- Sociální účely – například umožnění předčasného odchodu do důchodu pro zemědělce a umožnění nástupu mladé generace zemědělců (dotace pro začínající zemědělce).
- Specifické – např. vrácení spotřební daně z pohonných hmot pro zemědělce – tzv. zelená nafta. Zemědělci mají podle zákona 353/2003 Sb. nárok na vrácení části spotřební daně z nafty kterou zaplatili při nákupu, za podmínky, že jí spotřebovali při zemědělských pracích.⁴

pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství. První vydání. Olomučany: FINAL TISK s.r.o., 2009.

ISBN 978-80-7204-637-9, str. 50

⁴ KOUŘILOVÁ, Dotace v zemědělství, str. 51-52

3.1.3 Dotace dle jejich účinnosti

Dotace se dají mimo jiné rozdělit dle jejich účinnosti, na dotace prospěšné, pochybné a zmařené.

Prospěšnými dotacemi jsou dotace, jejichž čerpáním nastává zlepšení stavu, nebo je možno také hovořit o tom, že nenastává zhoršení daného stavu.⁵

Dotacemi pochybnými jsou myšleny dotace, které jeví zneužitelnost jako např. vývoz dotací. Kdy podnik pobírá dotace v tuzemsku, ale nakupuje krmivo či prodává dobytek v zahraničí.⁶

Dotace zmařené neboli zmarněné, jdou dotace, u kterých dochází často k podvodům či nedodržení pravidel přičemž je zde souvislost se vznikem škody. Zároveň bychom sem zařadili i dotace, kdy v důsledku jejich snížení nebo dokonce zrušení dojde k opuštění dané činnosti. Příkladem jsou dotace na pěstování energetických plodin.⁷

3.1.4 Dotace z hlediska jejich poskytovatelů

Organizace, prostřednictvím kterých jsou dotace poskytovány, jsou v zásadě tři a to Ministerstvo Zemědělství (MZe), Státní zemědělský a intervenční fond (SZIF) a Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF). Ministerstvo zemědělství je poskytovatelem podpor skrze dotace, rozpočtových opatření a nařízení vlády. SZIF zajišťuje redistribuci tržních opatření společné zemědělské politiky. PGRLF poskytuje záruky a také krytí části úroků z úvěrů.⁸

3.1.5 Pravidla využívání dotací a kontrola

Součástí při posuzování vlivu dotací, zejména jejich přínosu, je zjišťování míry a způsobu využití konkrétní dotace. V souvislosti s hodnocením a kontrolou se dá

⁵ KOUŘILOVÁ, Dotace v zemědělství, str. 53

⁶ IBIDEM, str. 53

⁷ IBIDEM, str. 53 – 54

⁸ IBIDEM, str. 54

předpokládat, že zemědělství je více kontrolovaných odvětvím než ostatní odvětví. Z toho také plyne fakt, že podvody se v zemědělství vyskytují daleko méně, než je tomu v jiných odvětvích. Pro kontrolu se používá mnoho metod a asi jednou z nejzákladnějších je letecké snímkování, kdy se kontroluje, zdali zemědělský subjekt obhospodařuje půdu v intencích, které má zaregistrované.⁹

Dotace však mohou být také zneužívány. Tento jev se také často objevuje ve zprávách NKÚ, který má často výhrady k vyhodnocení podpor z veřejných financí. V případě zemědělských podniků často dochází k hledání slabých míst v legislativě. Zneužívání dotací se může také projevit v případě dotací do rozvoje venkova, které jsou sice čerpány, ale nejsou plně využity na účel, na který být využity mají.¹⁰

3.1.6 Důvody vzniku státních zásahů do zemědělství

Zemědělství má na rozdíl od ostatních výrobních odvětví svá specifika, která způsobují, že funkce a působení trhu zde není taková jako v jiných odvětvích. Hlavními důvody zvláštnosti zemědělství jsou: Výrazný vliv přírodních podmínek, nedokonalá konkurence v odvětví, nižší stupeň produktivity práce, ekologie a krajnotvorba, Potravinový deficit po druhé světové válce a obava o dostatek produkce v budoucnu, relativní zaostalost zemědělství v porovnání s USA.¹¹

Do silných přírodních faktorů působících na zemědělství v první řadě řadíme půdu a její využití. Půda je pro zemědělství základním výrobním kapitálem. Dále to pak jsou klimatické vlivy, včetně jejich proměnlivosti v časovém období. Tyto vlivy ovlivňují zemědělskou produkci, a to tím že při nepřízní klimatických vlivů hrozí výpadky produkce ve větší míře, pokud nedojde k vytvoření podpory výroby ze strany státu.¹²

⁹ KOUŘILOVÁ, Dotace v zemědělství, str. 91

¹⁰IBIDEM, str. 93

¹¹ LUKÁŠ, Zdeněk a Pavel NEUMANN. *Společná zemědělská politika EU: Regionální a strukturální politika EU*. První vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, ISBN 80-245-0064-7, str. 9-10

¹² IBIDEM, str. 9

Dalším vlivem působícím na zemědělství je prostředí nedokonalé konkurence. Neboť většina zemědělských podniků, z důvodu nízkého objemu výroby, jsou oproti centralizovaným monopolistickým odběratelům značně znevýhodněni při možnosti prodeje jejich produkce a ovlivnění cenové hladiny jejich produkce. Tento stav je možno zmírnit pomocí regulačních zásahů státu.¹³

V zemědělství je také nižší úroveň produktivity práce ve srovnání s ostatními odvětvími, jsou zde však možnosti na zvyšování produktivity. Nižší produktivita práce je vázána na využívání techniky a technologií a může vést k nižšímu růstu důchodu zemědělců. Pokud by došlo k promítnutí vysokých nákladů do cen, zapůsobil by tento fakt také na životní úroveň všech spotřebitelů. Růst produktivity práce, má však v tomto odvětví také negativní dopad na obyvatelstvo na venkově, neboť s rostoucí produktivitou práce se snižuje počet pracovníků v zemědělství, což může mít za následek růst nezaměstnanosti. Tyto dopady produktivity práce však dají také kompenzovat zásahy ze strany státu.¹⁴

Provozování zemědělské činnosti se nejvíce dotýká krajiny, kde naráží na ekologické předpisy a také zemědělství upravuje ráz krajiny, čili mění krajinu (krajinotvorba). Státní politika se v této oblasti dá zaměřit několika způsoby a to jednak směrem zmírnění důsledků činnosti zemědělství jako je eroze, či chemizace půdy. Co se týče krajinotvorby, tak stát pomocí dotací i nezemědělským subjektům pomáhá utvářet, či zachovávat ráz krajiny.¹⁵

K těmto objektivním důvodům se v minulosti připojili po druhé světové válce také důvody politické a strategické, které podnítili vznik integrace. Jedním z nich byl potravinový deficit po druhé světové válce a obava o dostatek potravin v budoucnu. Hlavním důvodem bylo odstranění závislosti na dovozu potravin z USA, neboť krátce po válce byla Evropa čistým dovozcem zemědělských komodit. V této době se také projevila relativní zaostalost v zemědělství oproti USA, což vyústilo v jeden z hlavních cílů

¹³ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 9

¹⁴ IBIDEM, str. 9

¹⁵ IBIDEM, str. 9 - 10

integrace a to zvýšení produktivity práce.¹⁶

Podíváme-li se blíže na Českou Republiku, zjistíme, že celkem 53,9 % rozlohy je zemědělsky obhospodařováno buďto soukromými zemědělci nebo zemědělskými podniky. Mimo jiné musí podniky obstát v konkurenčním prostředí, a zároveň ustát i jiné své funkce kromě výroby a to zejména funkce ekonomické, sociální, ekologické a v neposlední řadě také estetické. K těmto výše uvedeným funkcím a nejen k nim jim pomáhají či jsou přímo nástrojem k jejich dosažení dotace¹⁷.

„Dotace jsou tedy konkrétně nositelem:

- *Strategických opatření k minimalizaci negativních dopadů socioekonomického prostředí na přírodní prostředí v konkrétních oblastech;*
- *Přeměny struktury výroby;*
- *Rozvoje multifunkčních aktivit subjektů zemědělské prvovýroby;*
- *Zlepšování sociálních atributů;*
- *Rozvoje indikátorů hodnocení trvale udržitelného rozvoje venkova, tj. zejména o úpravu stávajících indikátorů monitorujících vliv zemědělské prvovýroby na životní prostředí, a návrh nových indikátorů monitorujících vliv socioekonomického prostředí jako celku na životní prostředí a speciálně i vliv úrovně sociálních atributů na stav životního prostředí.“¹⁸*

Dotace jsou strategickým prostředkem v rámci politického soupeření, jednak ze strany stanovení podmínek zemědělské činnosti a její konkurenceschopnosti a zároveň také vztahu obyvatel k zemědělské činnosti a zásobení zemědělskými produkty. Pokud by došlo k výpadkům v zásobování, může dojít k nedostatku potravin a také k růstu jejich cen. Což samozřejmě ovlivňuje společenské klima špatným směrem – může pak častěji docházet ke společenským neklidům a také politickým turbulencím. Z výše uvedeného je tedy pro politickou garnituru a také pro klima ve společnosti přijatelnější nadprodukce zemědělských produktů nežli jejich nedostatek. S nadprodukcí se totiž trh vyrovná mnohem lépe než s nedostatkem. Další důležitostí zemědělství je také péče o krajinu.

¹⁶ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 10

¹⁷ KOUŘILOVÁ, Dotace v zemědělství, str. 5

¹⁸ IBIDEM, str. 5

Zemědělská činnost nesmí být ani v případě, že je ve středně nebo dokonce v dlouhodobém horizontu nedostatečně efektivní a málo zisková, ukončena, z důvodu zajištění péče o krajinu. Dotace mají tedy několik složek a to složku společenskou (dotýkají se sociálního zázemí, zaměstnanosti, poptávky po potravinách, vzdělání a službách), ekonomicko-politickou (kde jsou součástí vládní politiky a praxe), finanční transfery (stát působí v roli regulátora peněžních toků, výběrce daní a poskytovatele dotací).¹⁹

3.2 Vznik Společné zemědělské politiky

3.2.1 Prvopočátky vývoje zemědělské politiky

S prvními pokusy o zemědělskou integraci se setkáváme již v 50 letech minulého století. Hlavním iniciátorem zemědělské integrace v poválečném období byla Francie, která prosazovala tzv. sektorovou integraci, jež si kladla za cíl, vytvořit obdobnou organizaci pro zemědělství, jako bylo již existující ESUO²⁰. Počátečních jednání o vytvoření této organizace se účastnilo celkem sedmnáct zemí. Plán Francie se nakonec nerealizoval z důvodu obav ostatních zemí, kdy se nejvíce obávali silného vlivu nadnárodní organizace a prosazování zájmů velkých členských zemí. Dalším faktorem, který způsobil neúspěch snahy o vybudování této organizace, byl fakt, že v 50 letech minulého století nebylo zemědělství tak vyspělé jako ostatní průmyslová odvětví, kde se tato integrace povedla. Nedlouho poté se Francie pokusila přijít s novým návrhem., který se měl týkat již pouze koordinace společných trhů a snaha o přiblížení cenové hladiny jednotlivých výrobků. Ovšem ani tento návrh nebyl nakonec přijat. Tyto neúspěšné pokusy nám tedy naznačují, že integrace zemědělství je složitý a dlouhodobý proces, kdy úspěch je během na dlouhou trať. Počáteční neúspěchy však vedli k zisku cenných zkušeností pro budoucí nastartování Společné zemědělské politiky.²¹

Vzhledem k vývoji nakonec došlo ke vzniku Společné zemědělské politiky v rámci

¹⁹ KOUŘILOVÁ, Dotace v zemědělství, str. 5-6

²⁰ Evropské společenství uhlí a oceli

²¹ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 11

EHS, kdy se vznik SZP považoval za dlouhodobý proces. Vznik SZP měl několik etap. Kdy v první etapě (roky 1958 – 1961), byl základem důraz na postup vytvoření společného trhu v zemědělství. Cílem bylo zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství spolu se zachováním rázu zemědělství v podobě kdy základním článkem, je rodinná farma. Také bylo upozorňováno na fakt, že problémy v zemědělství nejsou pouze v oblasti výroby, ale musí se na ně pohlížet komplexněji a to ve vztahu se sociální politikou a regionálním rozvojem. Druhá etapa probíhala v letech 1962 – 1965, kdy proběhla realizace hlavních principů společné zemědělské politiky:

- Stanovení pravidel pro vytvoření společné organizace trhu zemědělských produktů., spolu se sblížením jejich cen
- Vytvoření Evropského zemědělského usměrňovacího a záručního fondu, který byl od roku 1964 poskytovatelem zemědělských subvencí
- Přijetí zásady preference domácích produktů před zahraničními a zásada zajištění životního standardu zemědělců, vztaženou k průmyslovým pracovníkům.

Třetí a poslední etapa, která završila vznik SZP probíhala v letech 1966-1970, v této mělo nastat dokončení volného oběhu zemědělských produktů v ZHS a zavedení celní unie vůči nečlenským zemím. V této etapě již fungovali společné ceny a výplata subvencí ze strany EZUZF. Došlo také k zavedení sociální a strukturální politiky v zemědělství.²²

3.2.2 Římská smlouva a Společná zemědělská politika

Římská smlouva vymezila hlavní cíle Společné zemědělské politiky. Z ekonomického hlediska šlo hlavně o zvýšení produktivity práce. Navýšení produktivity práce mělo být dosaženo zvýšením technologického pokroku v zemědělství a lepší využití výrobních faktorů, zejména produktivity práce. Důraz na zvýšení produktivity práce a zvýšení technologického pokroku byl umocněn relativním zaostáváním zemědělství v Evropě oproti zemědělství v jiných zemích, myšleno zejména USA. Zároveň byl kladen důraz na vyšší potravinovou soběstačnost vzhledem k situaci, která panovala v Evropě po druhé světové válce. Zvyšování efektivity a produktivity práce však sebou nese i záporné efekty. Důsledkem snah o navýšení zemědělské výroby, došlo v krátké době k nadprodukcí

²² LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 12-13

a tržní nerovnováze. Zvyšující se produktivita práce snižovala počet lidí pracujících v zemědělství a docházelo také k vylidňování venkova. Mimo jiné se stávající systém SZP stal velmi finančně nákladným. Politické cíle, kterých si kladla dosáhnout Římská smlouva, byl stabilní trh a zabezpečení zásobování, čímž se má na mysli potravinová soběstačnost Evropského kontinentu resp. Evropských států. Důležitý byl zejména požadavek ohledně zabezpečení zásobování, neboť v poválečné době docházelo stále ještě často k výkyvům v dostupnosti jednotlivých potravin. Stabilní zásobování a produkce, mělo také vedlejší sociální efekt a to klidnější sociální klima společnosti.²³

Původní cíle Společné zemědělské politiky by se dali shrnout asi následujícím způsobem, šlo sice o vnitřně velmi rozporný systém avšak i přes to se jednalo o poměrně úspěšný nástroj ke stabilizaci sociální, ekonomické a zemědělské oblasti. Záporným jevem těchto cílů je však jejich velká nákladnost. Vzhledem k situaci po druhé světové válce, se však tento systém jevil, jako přijatelnější než pouhé spoléhání na tržní mechanismy, kde bylo riziko růstu sociální diference. I přes prvopočáteční úspěch tohoto systému, bylo nutno nastolit proces změn a reformu společné zemědělské politiky.²⁴

3.3 Principy Společné zemědělské politiky

V zásadě platí, že existují tři hlavní principy Společné zemědělské politiky a to princip jednotného společného trhu zemědělských produktů, preference domácích produktů před zahraničními a finanční solidarita při provádění Společné zemědělské politiky. Níže budou uvedeny jednotlivé principy podrobněji.²⁵

Principem jednotného společného trhu se myslí existence volného pohybu zemědělských produktů napříč členskými státy, za vyloučení běžných ochranných opatření uplatňovaných v mezinárodním obchodě – zejména cel. Tento trh je zpravidla řízený jednotnými pravidly, včetně uplatňování jednotných cen. Uplatňování jednotných cen, má za cíl chránit trhy s jednotlivými produkty a tím také ochraňovat domácí výrobky. V současné době zahrnuje jednotná organizace trhu přes 90 % produkce. Existuje několik

²³ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 13-14

²⁴ IBIDEM, str. 14

²⁵ IBIDEM, str. 18

základních nástrojů k dosažení společné ceny. Patří mezi ně např. Cílová neboli směrná cena a také Intervenční cena. Cílová cena je nastavena takovým způsobem, aby poskytovala stabilní důchod pro většinu výrobců (zemědělců). Cílové ceny jsou nastaveny pro většinu výrobků, s tím že se pravidelně jednou na za měsíc aktualizují. Intervenční ceny jsou zásahem do vnitřního trhu. Jsou stanovovány orgány Evropské Unie, konkrétně Radou ministrů. Intervenční cena představuje nejnižší možnou cenu. Klesla-li by tržní cena pod cenu intervenční, bude od zemědělce komodita vykoupena ze strany státu za cenu intervenční. Tímto se zajišťuje minimální důchod pro výrobce.²⁶

Principem preference domácích výrobků je myšlena přednost produkce členských států EU před produkcí třetích zemí. V rámci preference domácí produkce, jsou uplatňovány tzv. mezní (prahové) ceny, kdy pokud dojde k poklesu ceny dováženého produktu pod cenu domácího, je cena dováženého výrobku uměle navýšena, aby jeho cena nebyla nižší než cena produktu domácího. Obvykle se takto děje pomocí cel. Mezní prahové ceny tudíž zaručují, že produkce ze třetích zemí nebude levnější než produkce domácí, tudíž pro spotřebitele se bude konečná cena jevit stejná a bude se moci rozhodnout, který produkt si zakoupí, neboť odpadne problém v rozdílnosti cen.²⁷

Hlavním předpokladem pro princip finanční solidarity je společná účast na financování Společné zemědělské politiky ze strany členských států. Vzhledem k rozdílnosti zemědělství jednotlivých členských států se dostáváme do situace, kdy některé státy jsou více donátory než čerpateli a jiné státy jsou naopak „čistými“ čerpateli podpor. Zdrojem pro financování rozpočtu Evropské Unie a tím i Společné zemědělské politiky jsou jednak dovozní cla z třetích zemí, podíl z DPH vybraného členskými zeměmi a příspěvky členských států dle jejich velikosti vztažené k HDP. Hlavním nástrojem sloužícím k financování společné zemědělské politiky je Evropský zemědělský a záruční fond, jež se sestává ze dvou sekcí a to Záruční a usměrňovací sekce. Kdy ze záruční sekce jsou financovány cenově a regulačně stabilizační opatření na trhu zemědělských výrobků. Z orientační neboli usměrňovací sekce se financují strukturální opatření. Tato sekce je součástí regionální a strukturální politiky. Za cíl si klade hlavně zlepšování životních

²⁶ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 18

²⁷ IBIDEM, str. 19

podmínek zemědělců, rozvoj venkova, infrastruktury na venkově a podporu vzdělání. Z dlouhodobého hlediska však došlo k velkému nárůstu vynakládaných prostředků, kdy od devadesátých let vlivem reformy dochází k poklesu vynakládaných výdajů.²⁸

3.4 Reformy Společné zemědělské politiky

Z časového hlediska od 50 do 80 let, probíhal určitý proces Společné zemědělské politiky, který měl svoje klady a zápory. Hlavním pozitivem bylo navýšení produktivity práce v podstatě o 100 procent za uplynulé období. Společná zemědělská politika, také způsobila stabilizaci vnitřního trhu, kdy již nedocházelo k prudkým výkyvům cen. Zároveň se podařilo dosáhnout soběstačnosti v produktech pěstovaných v členských zemích. Hlavním negativem dosavadního způsobu Společné zemědělské politiky byla zvyšující se nerovnost mezi jednotlivými farmami v zemědělství, která byla způsobena nerovnoměrnou dotační politikou.²⁹

V 80 letech, se situace dostala do takové roviny, že zde byly velmi vysoké náklady na chod SZP, což bylo způsobeno intervenčními cenami a také velká nadprodukce. Náklady na SZP v tuto dobu činili 73,25% rozpočtu Evropského společenství, tento stav se ukázal jako dlouhodobě neudržitelný a bylo nutno přikročit k reformě společné zemědělské politiky. Hlavním reformním krokem bylo odstranění nadprodukce. K tomuto účelu byly zavedeny produkční kvóty (rok 1984) a také tzv. stabilizátory (rok 1988). Začaly se také projevovat první snahy o omezení plochy zemědělsky obhospodařované půdy a finanční stimuly pro dřívější odchod zemědělců do důchodu. Díky reformám v 80 letech, došlo hlavně ke snížení výdajů na Společnou zemědělskou politiku, avšak nadprodukci se nepodařilo plně utlumit, nadále byly přebytky hovězího masa a mléka.³⁰

Vzhledem k tomu, že reformy v minulé dekádě, nepřinesly takové výsledky, jaké byly plánované, bylo rozhodnuto, že se musí v reformách i nadále pokračovat. Komise ES

²⁸ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 20-21

²⁹ IBIDEM, str. 23

³⁰ IBIDEM, str. 24-26

tedy v roce 1991 vypracovala návrh nové reformy Společné zemědělské politiky, která byla schválena a vstoupila v platnost v červenci roku 1992. Hlavním cílem této reformy, zvané také jako „radikální“ bylo větší narovnání poptávky a nabídky a také zvýšení konkurenceschopnosti domácích producentů ve vztahu k hlavním světovým výrobcům. Byly stanoveny čtyři klíčové oblasti výroby, jichž se reforma dotýkala nejvíce a to obiloviny, olejninu spolu s luštěninami, hovězí maso a mléko s mléčnými výrobky. U hovězího masa byl stanoven pokles intervenčních cen celkem o 15 %, během tří let, kdy pokles činil vždy 5 % za rok. Spolu s těmito opatřeními byly v daném období také zavedeny ještě další kroky doprovodného charakteru: odchod do předčasného důchodu pro zemědělce v 55 letech za zvýhodněných penzijních podmínek, zavedení agroekologického programu (stimul pro snížení používání umělých hnojiv a chemie) a opatření na zalesňování zemědělské půdy. Výsledkem reformy v 90 letech byla stabilizace výdajů na Společnou zemědělskou politiku, zlepšení tržní rovnováhy, zlepšení vývoje příjmů farmářů, snížení tlaků na růst spotřebitelských cen a došlo také k poklesu napětí v mezinárodním obchodu se zemědělskými produkty.³¹

3.5 Implementace společné zemědělské politiky v ČR

Po roce 1989 proběhla reforma československého hospodářství, jejímž cílem bylo vybudování tržního hospodářství z dosud uplatňovaného řízeného. Zemědělská půda zabavená vlastníkům za minulého režimu byla postupně navracena, původním vlastníkům či jejich právoplatným dědicům. Došlo k privatizaci státních podniků a také transformaci zemědělských družstev, kdy vznikali akciové společnosti a také zemědělská družstva vlastníků. V 90 letech došlo ke zrušení spotřebitelských dotací na základní potraviny, v důsledku toho nastal růst cen na trhu a vytvořil se převis nabídky nad poptávkou, reakcí na tento stav bylo snížení zemědělské produkce, která v letech 1990 – 1993 poklesla o 24 %, nastalo také snížení stavů hospodářských zvířat o 13 %. Za této situace, která zde panovala, opustilo zemědělství zhruba 50 % pracovníků. V následujících letech se situace v zemědělství částečně stabilizovala a nedocházelo již k takovým poklesům ve výrobě jako v předchozích letech. V rámci přístupových jednání do Evropské Unie, které byly zahájeny

³¹ LUKÁŠ, Společná zemědělská politika EU, str. 26-30

v roce 1998, byl ministerstvem zemědělství zpracován dokument, který měl restrukturalizovat zemědělský sektor a připravit jej na nové podmínky a nástroje EU, které se budou uplatňovat po vstupu České Republiky na zemědělství. V tomto dokumentu jsou stanovené dvě etapy, které mají za cíl připravit zemědělství v ČR na vstup do EU. Prvním etapou byla Etapa revitalizace (roky 1999 – 2001). V tomto období se měl zemědělský sektor zotavit a stabilizovat. Hlavním cílem bylo odstranění problémů ve vývoji zemědělského sektoru a jeho celková stabilizace. Druhou etapou byla etapa adaptace (roky 2002 – 2003). V rámci adaptace se měl co nejrychleji přizpůsobit zemědělský sektor podmínkám SZP EU. Zemědělci byli v rámci této etapy připravováni na zavedení jednotného trhu a efektivní využívání strukturálních fondů. Již před vstupem ČR do Evropské Unie bylo umožněno českým zemědělcům využívání podpor, díky čemuž mohli nakoupit nové technologie a restrukturalizovat svá pracoviště a zvýšit tak svou konkurenceschopnost. Mimo fondy Evropské unie bylo využíváno také národních dotací od Ministerstva zemědělství a PGRLF. Jedním z důležitých bodů přístupových jednání byla debata o délce přechodného období pro přímé platby, která byla nakonec stanovena na 10 let. Důležité to bylo zejména pro to, že v přechodném období jsou přímé platby zaváděny postupně, nikoliv v plné výši přímo od začátku členství. Zemědělci v nově příchozích státech, tudíž nedostanou plnou výši přímých plateb, dříve než skončí přechodné období a ani po tomto nedostanou stejnou výši přímých plateb jako zemědělci ve starých členských státech. V rámci přechodného období je možnost částečného dorovnání dotací z vnitrostátních prostředků (tzv. TOP-UP).³²

3.5.1 Systém dotací po vstupu do EU

Aby bylo možné vyplácet prostředky společné zemědělské politiky, musela být vytvořena stejně jako v ostatních zemích platební agentura, akreditace pro poskytování plateb byla udělena Státnímu zemědělskému a intervenčnímu fondu 30. dubna 2004. SZIF je tedy zprostředkovatelem finančních podpor poskytovaných Evropskou Unií. Zprostředkovávat dotace, však není jediný úkol SZIFu, je zde také důležitý segment práce,

³² BARÁKOVÁ, Blanka. *Financování společné zemědělské politiky Evropské unie se zaměřením na Českou republiku*. První vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, ISBN 978-807-3726-577. str. 87 - 91

kterým je marketingová činnost, resp. Spravování značky kvality KLASA.³³

3.5.1.1 Systém dotací v letech 2004 – 2006

V období let 2004 – 2006 tvořili největší finanční objemy národní doplňkové dotace tzv. Top-Up. U těchto plateb byla v prvopočátcích uplatňování společné zemědělské politiky výhodou pro zemědělce v tom, že byly poskytovány včasné, kdežto dotace z Evropské Unie, byly za rok 2004 poskytnuty až v roce 2005. Dalším typem plateb, který mohli zemědělci získávat, byly přímé platby, z rozpočtů Evropské Unie, kam bychom zařadili hlavně platbu na plochu SAPS.³⁴

V rámci tohoto období však existovalo ještě několik dalších dotačních titulů, o které mohli zemědělci či zemědělské podniky žádat byli jimi například: HRDP (Horizontální plán rozvoje venkova) a OP RVMZ (operační program Rozvoj venkova a Multifunkční zemědělství).

Horizontální plán rozvoje venkova uplatňovaný v tomto období měl několik dílčích cílů, jakými byly například zlepšování podmínek spokojené existence zvířat, ochrana a podpora vysoké hodnoty přírody a udržitelného zemědělství za předpokladu dodržování environmentálních požadavků. Dílčí cíle tohoto programu bychom mohli shrnout pod jeden hlavní cíl a to: Trvale udržitelný rozvoj zemědělství, venkova a jeho přírodních zdrojů. Tohoto hlavního cíle mělo být dosahováno prostřednictvím několika opatření, které byla v této době uplatňována, a byly jimi zejména: Předčasné ukončení zemědělské činnosti, Agroenvironmentální opatření (AEO), dotace pro zemědělce hospodařící v méně příznivých oblastech (LFA).³⁵

³³ BARÁKOVÁ, Financování společné zemědělské politiky, str. 95-96

³⁴ ROSOCHATECKÁ, Eva. EFEKTIVNOST ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ PO VSTUPU ČR DO EU. In: *Agris* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z:

http://www.agris.cz/Content/files/main_files/70/148526/45Rosochatecka.pdf

³⁵ EAGRI. *Horizontální plán rozvoje venkova* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z:

<http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/dobihajici-a-ukoncene-dotace/horizontalni-plan-rozvoje-venkova-hrdp/>

Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství si kladl za cíl zajištění trvale udržitelného rozvoje venkova, podporu zemědělské prvovýroby a zpracování produktů ze zemědělství. Posílení konkurenceschopnosti zemědělských podniků, mělo být dosaženo zaváděním nových úsporných technologií v zemědělství, které byly šetrné k životnímu prostředí s cílem zlepšování kvality produktů ze zemědělství, na tyto technologie mohli být čerpány dotace z tohoto dotačního titulu, jehož výdaje byly hrazeny z prostředků Evropské Unie.³⁶

3.5.1.2 Systém dotací v letech 2007 – 2013

Hlavními dotačními pilíři v tomto dotačním období jsou přímé platby, které zahrnují finance z Evropské unie a také národní dotace tzv. Top-Up, dále pak program rozvoje venkova a platby poskytované od PGRLF.

Z hlediska objemu finančních prostředků, které může zemědělec získat z dotačních titulů, se přímé platby řadí na první příčku, při splnění podmínek a podání žádosti vzniká na jejich získání automatický nárok. V roce 2004 bylo stanoveno následující dělení přímých plateb a to na jednotnou platbu na plochu – tzv. SAPS, národní doplňkové platby – Top-Up (nebo také PVP – přechodné vnitrostátní podpory, které nastupují po roce 2012 a kopírují dosavadní Top-Up) a ostatní přímé platby. Podmínkou pro poskytnutí platby na plochu SAPS³⁷ je splnění základních kritérií, kdy po jejich splnění je na základě výměry obhospodařované plochy vypočítána výše finanční podpory. Podpora se vyplácí na následující kultury a to ornou půdu, travní porosty, vinice, chmelnice, ovocné sady aj. přesně specifikované kultury. Přímé platby nejsou nikterak svázané s vlastní produkcí podniku, nýbrž jsou odvozené od výměry obhospodařované zemědělské půdy.³⁸ Jak již bylo zmíněno výše, nově přichází státy do EU, nemají nárok na dotace ve stejné výši jako staré členské státy původní Evropské 15. V rámci postupného zavádění přímých plateb pro českou republiku, jsme se z původních 25% v roce 2004 dostali na 100 % průměru EU

³⁶ SZIF. *Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ)* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/op#tabs-1>

³⁷ SAPS – Single Area Payment Scheme

³⁸ BARÁKOVÁ, Financování společné zemědělské politiky, str. 96-97

v roce 2013.

Žádost o SAPS může podat jak fyzická tak i právnická osoba, obhospodařující zemědělskou půdu vedenou v LPIS na jeho jméno. Platba SAPS se vyplácí vždy zpětně za uplynulé období. Celkový výše podpory na 1 ha zemědělské půdy se stanovuje následujícím principem. Každá země obdrží sumu, která je určena na výplatu přímých plateb, s tím že tento balík je rozpočítán dle podaných žádostí a výměry zemědělské půdy na kterou se dotace žádá.³⁹

Národní doplňková platba jinými slovy také Top-Up či PVP se poskytuje k platbě na obhospodařovanou plochu SAPS. Na rozdíl od SAPSky není tato platba poskytována z rozpočtů Evropské Unie, ale z rozpočtu státního, kdy za její distribuci zodpovídá Ministerstvo zemědělství. Top-Up je tedy doplňkovou platbou k dotaci na plochu ze strany EU. Tato tedy slouží jako dorovnání SAPS v rámci přechodné doby, kdy dávky z rozpočtu EU nejsou poskytovány v plné výši. Aby stát mohl poskytovat tyto doplňkové platby, musí mít povolení od Evropské komise a součet SAPS a Top-Up nesmí být vyšší než je částka vyplácená ve starých členských státech. Tento typ dotace je vyplácen na konkrétní účel s cílem posilnit konkrétní oblasti před konkurencí z ostatních států.⁴⁰

Z programu rozvoje venkova OSY I, jsou poskytovány dotace na modernizace zemědělských podniků s cílem zlepšení jejich konkurenceschopnosti. Dotace jsou zacílené jak na stavební tak i technologické modernizace. Cílem modernizace zemědělských podniků je také zlepšení jejich ekonomické výkonnosti díky lepšímu využívání produkčních faktorů.⁴¹ Z druhé OSY programu rozvoje venkova jsou poskytovány pro zemědělské subjekty dotace na rámci agroenvironmentálních opatření (AEO), platby na přírodní znevýhodnění (LFA) a platby poskytované v rámci oblastí spadajících do chráněných krajinných oblastí (Natura 2000).⁴²

³⁹ BARÁKOVÁ, Financování společné zemědělské politiky, str. 97-98

⁴⁰ IBIDEM, str. 98-99

⁴¹ SZIF. *Modernizace zemědělských podniků* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/1-1-1-modernizace-zemedelskych-podniku#>

⁴² SZIF. *Program rozvoje venkova České Republiky na období 2007 - 2013* [online]. [cit. 2015-02-10].

Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/program-rozvoje-venkova>

3.5.1.3 Systém dotací v letech 2014 – 2020

Dotační systém bude v tomto období podobný s obdobím 2007 – 2013 i nadále budu uplatňované přímé platby. V rámci těchto plateb však ztratí dotace na plochu SAPS své majoritní postavení, výše dotace na plochu se sníží zhruba o 1/3 a bude z části nahrazena jinými dotačními tituly. Viz níže v kapitole 3.8. Druhým dotačním pilířem bude i nadále operační program rozvoje venkova na roky 2014 – 2020, ze kterého budou nadále vypláceny dotace pro znevýhodněné oblasti a také na agroenvironmentální opatření, bližší podmínky poskytování dotací z PRV nejsou zatím známy. Otázkou také zůstává, jaký bude systém národních doplňkových plateb. Neboť, platby typu PVP, byly ukončeny v roce 2014 a nové podmínky na další období, nejsou prozatím vydány.

3.6 Promítnutí dotací do účetnictví podniku

Dotace se promítají do účetnictví různými způsoby, například provozní dotace se započítávají do příjmů z výnosů, kdežto investiční dotace součástí příjmu nejsou, ale zase snižují vstupní cenu dlouhodobého majetku, což se projeví v jeho odepisování. V rámci řádného vedení účetnictví se musí účtovat nejen dotace již vyplacené, ale také dotace, které jsou přislíbené (čekající na vyplacení). Neboť přislíbením dotace vzniká jakási krátkodobá pohledávka za veřejným rozpočtem, poněvadž přislíbením dotace vzniká nárok na její vyplacení. Z čehož vyplývá, že přijetím oné dotace dochází k úhradě pohledávky za veřejným rozpočtem. Dotace se do účetnictví podniku promítá již v okamžiku, kdy dojde ke konečnému schválení žádosti o ní, čili ještě před vlastním vyplacením. Vzhledem, to tomu, že dokud nenastane vyplacení dotace a jsou zde jisté pochyby o její celkové výši, je možnost zaúčtovat do účetnictví za předpokladu velké pravděpodobnosti vyplacení určité částky, tuto dotaci jako dohadnou položku. Situaci, kdy se výše skutečně poskytnuté dotace liší od částky již zaúčtované v dohadné položce, lze řešit dvěma způsoby, v praxi častější ale ne nejlepší řešení je použití opravné položky k dané pohledávce, tím lepším řešením je však oprava za pomoci nové účetní operace. V praxi se často setkáváme se tím, že žádost o dotaci, rozhodnutí o přidělení a její vyplacení se pohybuje v různých účetních obdobích. V praxi tento problém nastává u dotací, které jsou určené na úhradu nákladů nějakého projektu, který se realizoval v delším časovém horizontu, či se jedná o dotaci, na

náklady budoucí (realizace projektu je odložena do doby, než bude poskytnuta dotace).⁴³

V rámci promítnutí do účetnictví podniku, je také nutno připomenout daňové souvislosti dotací. Vezmeme-li v úvahu daň z příjmu, kdy předmětem daně z příjmu jsou dotace výnosové, čili dotace provozní. Do daně z příjmu se však nepromítnou osvobozené dotace, jimiž jsou dotace na pořízení dlouhodobého majetku, pokud chceme tento majetek odepisovat, je jeho vstupní cena při prvním odpisu ponížena o dotaci, na něj poskytnutou. U provozních dotací, je však situace jiná, ty jsou výslovně vyloučeny z osvobození a vždy je součástí základu daně. Investiční dotace se ve výnosech neprojeví, tudíž jsou osvobozeny a neplatí se z nich daň z příjmu. Pro účely daně z přidané hodnoty, se dotace na investiční a provozní nerozdělují, jejich vztah je totiž k této dani úplně stejný a to takový, že dotace tohoto typu nejsou předmětem daně z přidané hodnoty, neboť se z pohledu zákona o DPH jedná pouze o finanční převod, který není považován za úhradu za plnění, které podléhá zdanění.⁴⁴

3.7 Dopady dotací na zemědělské podniky

Prostředí, ve kterém se pohybují zemědělské podniky v České Republice, bylo velmi ovlivněno vstupem České Republiky do Evropské Unie. Před vstupem zde sice existovali již dobře známé faktory, které působí celkově na stav zemědělství a kterými jsou ceny vstupů a odbytové ceny komodit, dále pak úrokové sazby a s nimi spojená ochota bank poskytovat úvěry, inflace a daňová politika. Novinkou po vstupu do unie, která má na zemědělství výrazný dopad, byl systém evropských dotací a na ně napojený systém dotací národních. Při pohledu na výsledky, kterých dosáhlo zemědělství v roce 2004 a v letech předcházejících, jsou patrné mnohem lepší výsledky. V tomto roce došlo k meziročnímu nárůstu hrubé produkce v zemědělství o 14,9 %, na příznivém meziročním výsledku se projeví i dobré klimatické podmínky, které v tomto roce panovaly. Rozšířením Evropské unie o další členské státy v roce 2004 včetně České Republiky, nastal zlom v agrárním zahraničním obchodu pro nově přichozí státy. K výrazné změně v zahraničním obchodu se zemědělskými produkty došlo zejména v důsledku odstranění celní bariéry, čímž se

⁴³ KOUŘILOVÁ, Dotace v zemědělství, str. 55 - 57

⁴⁴ IBIDEM, str. 71 - 72

výrazně zjednodušili obchodní podmínky pro zemědělce. Po vstupu do EU se výrazně zvýšil vývoz až o 31 % procent oproti období před vstupem, ovšem ruku v ruce s tím se také velmi zvýšil dovoz z ostatních členských států. Pozitivní vliv dotací se projevil hned v roce 2004, kdy všechny formy zemědělských subjektů vykázali za tento rok zisk. Zde se projevuje pozitivum dotací, neboť v tomto roce byla dotace v průměru 4 510 Kč/ha, bez této dotace by ve sledovaném období nebyla žádná kategorie zemědělských podniků v zisku, ale všechny by vykázali ztrátu. Dotace pro zemědělství však nejsou jen přímé platby jako je SAPS a ostatní, ale velkým pozitivním přínosem jsou také dotace v rámci operačního programu rozvoje venkova, které jsou součástí Společné zemědělské politiky a jsou zacílené na modernizaci a restrukturalizaci zemědělských podniků. Díky tomu, mohou zemědělské podniky, lépe realizovat podnikatelské záměry spojené s jejich modernizací. Do této oblasti také spadají platby na LFA, díky kterým došlo ke stabilizaci podniků hospodařících v méně příznivých oblastech. Další důležitým segmentem, který se pohybuje na poli dotací, jsou dotace na úroky z úvěrů, které jsou poskytovány prostřednictvím PGRLF – Podpůrný garanční lesnický a rolnický fond. Kdy tento kryje část úroků u úvěrů plynoucích na nákup zemědělské půdy a zemědělské techniky. Dotace jsou pro zemědělce důležité také z hlediska zajištění jistoty a určité hladiny příjmů bez ohledu na výsledky sklizně.⁴⁵

V souvislosti s dotacemi, je také nutné zmínit bankovní půjčky a úvěry, které si zemědělci potažmo zemědělské podniky berou. Díky dotační politice jsou zemědělci stále lukrativnějšími klienty pro banky, které nemají problém s tím zemědělcům půjčit, neboť díky dotacím plynoucím z Evropské Unie, se zemědělci ve vztahu k bankám stávají solidními partnery, kteří jsou schopni dostát svým závazkům a splácet úvěry a půjčky. Nejčastější praxe při vyřizování s placení úvěru u bank je taková, že zemědělec si vezme úvěr a prostředky z něj investuje zvoleným způsobem, přičemž je úvěr následně plně či částečně splacen z dotace. Dotace jsou tedy pro banku jakousi zárukou příjmu, a tím pádem i jistotou že zemědělský podnik či zemědělec bude moci poskytnutý úvěr splácet. Tomuto novému trendu, jež započal už vstupem ČR do EU, se banky přizpůsobily a mnohé

⁴⁵ ROSOCHATECKÁ, Eva. EFEKTIVNOST ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ PO VSTUPU ČR DO EU. In: *Agris* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.agris.cz/Content/files/main_files/70/148526/45Rosochatecka.pdf

z nich zřídili speciální oddělení, která se zabývají úvěrováním zemědělců. Z úvěrů se nejčastěji kryje nákup zemědělské techniky a zemědělské půdy. Ochotu zemědělců půjčovat si od bank, také zvyšuje možnost dotace od PGRLF, viz výše. Díky ní jsou pro zemědělce úroky z úvěru nižší a úvěr je pro ně ještě lépe dosažitelný a stává se pro ně taktéž zajímavějším.⁴⁶

3.8 Dotační tituly v programovém období 2007 - 2013

3.8.1 Přímé platby

Do přímých plateb, zařazujeme jednotnou platbu na plochu (SAPS), Národní doplňkové platby Top-Up (nově PVP), Oddělená platba na cukr (SSP), Oddělená platba na rajčata (STP), Zvláštní podporu na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka (Dojnice), Zvláštní podporu na tele masného typu, Zvláštní podporu na bahnice, popř. kozy pasené na travních porostech, Zvláštní podporu na brambory pro výrobu škrobu a zvláštní podpora na chmel.⁴⁷

3.8.1.1 SAPS

Jednotná platba na plochu se považuje za hlavní dotaci ze sekce přímých plateb, určujícím kritériem je v tomto případě výše poskytnutých finančních plnění jednotlivým zemědělcům. SAPS je plně hrazena z prostředků Evropské Unie a může o ní požádat jak fyzická, tak i právnická osoba, která obhospodařuje zemědělskou půdu, vedenou v LPIS. O jednotnou platbu na plochu se žádá jednou ročně za pomoci tzv. jednotné žádosti.⁴⁸ Platba na plochu se neomezuje pouze na jednu kulturu, jak tomu bývá zpravidla u níže uvedených dotací. O dotaci SAPS je možno žádat na následující kultury: Orná půda (R), Trvalý travní porost pastvinu (TSP) a ostatní trvalý travní porost (TO), chmelnici (C),

⁴⁶ Euro.e15. *Zemědělci si půjčují přes čtrnáct miliard* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z:

<http://euro.e15.cz/archiv/zemedelci-si-pujci-pres-ctrnact-miliard-785566>

⁴⁷ SZIF. *Přímé platby* [online]. [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/prime-platby>

⁴⁸ SZIF. *Jednotná platba na plochu SAPS* [online]. [cit. 2014-12-28]. Dostupné z:

<http://www.szif.cz/irj/portal/szif/saps>

vinici (V), ovocné sady intenzivní (SI) a ostatní (SO), zelinářskou zahradu (Z), školku (K), rychle rostoucí dřeviny (D) a jiné kultury, které mají oprávnění na dotace, jako jsou aleje ovocných stromů a chmelnice bez opěrných konstrukcí (O). Jedná se tedy o nejzákladnější a nejuniverzálnější platbu pro zemědělce. Chce-li žadatel dosáhnout na dotaci SAPS, musí mít v registru zemědělské půdy LPIS zaregistrované půdní bloky o celkové minimální výměře 1 ha. Žádá-li žadatel o tuto dotaci, musí zemědělskou půdu, na kterou je poskytována dotace obhospodařovat od podání žádosti nejméně do 31. srpna příslušného roku. Součástí žádosti o SAPS je deklarace zemědělské půdy, kde žadatel uvede veškeré půdní bloky, které má vedené v LPIS. Kromě základních náležitostí, jaké musí žadatel splnit, aby mohl čerpat tuto dotaci jakými je obhospodařování dané půdy v souladu s Cross Compliance, platí ještě specifické podmínky pro pěstitele Rychle rostoucích dřevin (RRD) a konopí setého. Kdy pěstitel konopí setého uvede u půdních bloků, kde konkrétně se bude konopí pěstovat a připojí uznávací list osiva konopí včetně návěsky z obalu. V případě pěstitele RRD, má nárok pouze ten, který pěstuje dřeviny, které se pokládají za rychle rostoucí. Tento žadatel musí uvést výměry a čísla půdních bloků, kde tyto dřeviny pěstuje, včetně druhu rychle rostoucí dřeviny, roku výsadby a posledního obmýtí. Výše výsledné platby se vypočítává následujícím způsobem výše podpory na 1 ha x způsobilá plocha. Způsobilou plochou se pro účely dotace SAPS má na mysli zemědělská půda, u níž jsou splněny požadované podmínky pro poskytnutí dotace. Výše sazby za 1 ha se zpravidla vyhláší prostřednictvím Státního zemědělského a intervenčního fondu do 30. listopadu příslušného kalendářního roku a výplata dotace probíhá v rozmezí od 1. prosince do 30. června následujícího roku.⁴⁹

3.8.1.2 Národní doplňkové platby Top-UP

Národní doplňkové platby Top-Up, byly poskytovány z národního rozpočtu v letech 2007 – 2012, přičemž PVP jakožto jejich nástupci byly poskytovány zatím pouze dvakrát a to za rok 2013 a rok 2014, výhradním donátorem tohoto dotačního titulu je jako za minulého stavu nadále státní rozpočet. Tato dotace se poskytuje na zemědělskou půdu vedenou v LPIS dále pak na krávy bez tržní produkce mléka (KBTM), a chov ovcí a koz, dále sem spadá ještě několik plateb, které jsou tzv. historické, nebere se u nich aktuální

⁴⁹ Příručka pro žadatele. SZIF, 2014, str. 10 - 12

stav v datu žádosti, nýbrž stav, který byl aktuální ke dni 31. 3. 2007 a jsou to platby na bramborový škrob, přežvýkavce a chmel. Žádost o PVP může podat fyzická a právnická osoba případně obec, což není v reálu až tak časté, neboť musí být splněna ještě další podmínka a to že žadatel v příslušném roce obdržel dotaci SAPS, obec by tedy musela provozovat zemědělskou výrobu, případně mít zaregistrovanou půdu v LPIS, což je v reálu spíše výjimka, nežli pravidlo. Stejně jako tomu bylo u dotace SAPS, je i žádost o PVP součástí jednotné žádosti a podává se tedy jednou ročně na předepsaném tiskopise.⁵⁰ Základní podmínky pro přiznání platby na zemědělskou půdu jsou obdobné jako u dotace SAPS a to že žadatel musí mít půdu zaregistrovanou v LPIS o minimální výměře 1 ha a obhospodařuje ji ode dne podání žádosti minimálně do 31. srpna příslušného roku, v němž žádá o dotaci. Dotace na zemědělskou plochu je poskytnuta tomu, kdo v příslušném roce splní podmínky pro poskytnutí dotace na plochu – SAPS. V případě platby na přežvýkavce, může o dotaci požádat fyzická nebo právnická osoba, která byla chovatelem přežvýkavců k datu 31. března 2007 a měla v ústřední evidenci zaregistrované nejméně 2 VDJ, nebo její právní nástupce. Za přežvýkavce se v rámci této dotace nepovažují koně, osli a jejich kříženci a do výpočtu VDJ se nezapočítávají kozlové a berani. Byla-li žadateli nařízená v období od 1. 8. 2006 do 31. 3. 2007, nucená porážka přežvýkavců jím chovaných, může podat žádost podle stavu VDJ chovaných k 31. 7. 2006. Pokud žadatel žádá v roce 2014 poprvé o tuto dotaci, musí k dotaci přiložit souhrnný stav živých zvířat vedených v ústřední evidenci k 31. 3. 2007, který se týká chovaného skotu, ovcí a koz a nápočty VDJ pro skot, ovce a kozy. Žádal-li žadatel v minulosti o přiznání této podpory, tak tyto přílohy již znovu při podání žádosti nepřikládá. V rámci platby na přežvýkavce je umožněno žádat právním nástupcům původních příjemců dotací o tuto dotaci. Ovšem pouze za předpokladu, že původní podnik, koupil, byl mu darován nebo jej má v nájmu. Žadatelem o platbu na chov ovcí, případně koz je opětovně fyzická nebo právnická osoba, která chová ovce nebo kozy a má je vedené v ústřední evidenci. Platba se poskytuje na ovce a kozy, které žadatel chová minimálně v období od 1. do 31. července příslušného roku. Minimální počet chovaných VDJ ovcí a koz pro poskytnutí dotace jsou 2 VDJ do nichž se při výpočtu nezahrnují berani ani kozlové. Pro výpočet VDJ se použije u koz a ovcí ve stáří 12 měsíců koeficient přepočtu 0,15. Žadatel musí regionálnímu odboru státního zemědělského a

⁵⁰ SZIF. *Přechodné vnitrostátní podpory (PVP)* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/szif/prechodne-vnitrostatni-podpory>

intervenčního fondu (RO SZIF) doručit doklady z ústřední evidence, které prokazují chov ovcí případně koz v rozhodném období. Tyto doklady, ve kterých je uveden seznam zvířat, která splňují podmínky pro poskytnutí platby a nápočet VDJ, musí doručit do 30. září příslušného roku. V rámci platby na chov krav bez tržní produkce mléka zkráceně také KBTPM, je žadatelem ta fyzická či právnická osoba, která chová na svém hospodářství krávy bez tržní produkce mléka minimálně v období od 1. do 31. července roku shodného s rokem podání žádosti. Minimální počet KBTPM je stanoven na 2 VDJ. Tato platba se poskytuje pouze na krávy, určujícím znakem pro krávu v rámci této dotace je minimálně jedno otelení či jedná-li se o jalovici zmetání v 7 a dalším měsíci březosti branné k 1. červenci roku podání žádosti. Žadatel usilující o tuto dotaci musí obdobně jako je tomu o platby na kozy a ovce, doručit k RO SZIF doklady (jež jsou originálem, nebo úředně ověřenou kopií), které prokazují chov krav bez tržní produkce mléka v rozhodném období. V těchto dokladech, které musí doručit nejdéle do 30. 9. Příslušného roku, musí být uveden seznam zvířat způsobilých pro poskytnutí dotace a nápočet VDJ. Pro výpočet VDJ pro platbu na krávy bez tržní produkce mléka se použijí následující koeficienty a to v případě skotu staršího 24 měsíců koeficient 1 a v případě skotu ve stáří 6 – 24 měsíců koeficient 0,6. Platba je přiznána pouze na krávy, která se považují za masná plemena, nesmí se tudíž jednat o krávy následujících plemen, na tyto dotace nebude poskytnuta z důvodu, že se nepovažují za masná, jsou to například plemena: Angler Rotvieh, Ayrshire, Bretonne Pie-Noire, Holstein, Crno-bela, German-Red and White, Jersey, Reggiana, Pohjoissuomenkarja. Další platbou, která je poskytována v rámci přechodných vnitrostátních podpor, je platba na chmel. Platba na chmel se poskytuje nikoli podle aktuálního počtu hektarů chmelnic, které žadatel v současné době obhospodařuje, ale podle stavu, který měl žadatel v evidenci půdy nahlášený k 31. březnu 2007, podmínkou pro poskytnutí platby, je, že k tomuto rozhodnému datu, měl žadatel, který může být jak fyzická tak i právnická osoba zaregistrované chmelnice o minimální výměře 1 ha. V rámci žádosti uvede žadatel pouze součet hektarů, kde pěstoval chmel, nikoli celkový počet půdních bloků s jejich jednotlivými výměrami. Právní nástupce původního subjektu může žádat o přiznání platby na chmel, za stejných předpokladů jako je tomu u platby na přežvýkavce. O platbu na brambory pro výrobu škrobu v rámci PVP může žádat jak fyzická a tak i právnická osoba, která v hospodářském roce 2011/2012 měla uzavřenou k 31. 3. 2011 smlouvy na dodávky brambor pro výrobu škrobu se zpracovatelem těchto brambor. Nutnou přílohou pro

přiznání platby je ona výše zmiňovaná smlouva, neboť slouží jako doklad o dodávkách, bez ní nebude platba poskytnuta dále je žadatel povinen uvést do žádosti počet tun škrobu, v souladu se smlouvou. U platby na brambory na výrobu škrobu je umožněno právní nástupnictví, pouze však za určitých podmínek, které jsou shodné s podmínkami pro právní nástupnictví u platby na přežvýkavce.⁵¹

3.8.1.3 Oddělená platba na cukr

Oddělená platba na cukr neboli SSP se poskytuje žadateli za 1 tunu cukrové řepy, za podmínky že měl uzavřenou smlouvu na dodávky řepy kategorie A a také řepy cukrové kategorie B s výrobcem cukru, který má sídlo v České Republice. Jedná se zde opětovně o historickou platbu, neboť smlouva o dodávkách cukrové řepy musí pocházet z hospodářského roku 2005/2006, přičemž výrobce cukru musel být v této době navíc ještě držitelem individuální kvóty pro množství produkce cukru. U SSP se nejedná již o dotaci národní, nýbrž o dotaci plynoucí v celkové výši z rozpočtů EU. Žádost se podává opětovně jednou ročně a je součástí jednotné žádosti.⁵² Jelikož se jedná o platbu historického typu a pro přiznání platby se bere pouze smlouva na dodávku řepy z výše uvedeného roku, nemá žadatel o tuto platbu povinnost pěstovat cukrovou řepu v roce podání žádosti o tuto dotaci. Nutnou přílohou k žádosti o tuto dotaci je smlouva na dodávku cukrové řepy, které je uzavřena s výrobcem cukru a účinnost se datuje na hospodářský rok 2005/2006. Výpočet pro poskytnutí podpory je následující: sazba za 1 t cukrové řepy x individuální množství cukrové řepy. Individuálním množstvím je myšleno množství cukrové řepy A + B, které je obsaženo ve smlouvě s výrobcem cukru se sídlem v České Republice, platné pro již několikrát zmiňovaný hospodářský rok 2005/2006.⁵³

3.8.1.4 Oddělená platba na rajčata

Obdobně jako u platby na cukr, je oddělená platba na rajčata (STP) poskytována na jednu tunu rajčat. Nárok má ten žadatel, který měl v hospodářském roce 2006/2007

⁵¹ Příručka pro žadatele, str. 16 - 22

⁵² SZIF. *Oddělená platba na cukr (SSP)* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/ssp>

⁵³ Příručka pro žadatele, str. 38 – 39

uzavřenou smlouvu na dodávku rajčat s tuzemskou organizací producentů ovoce a zeleniny. Jedná se tedy opětovně o historickou platbu, která je poskytována plně z prostředků Evropské Unie. Žádost o tuto platbu se podává opětovně jednou ročně spolu s jednotnou žádostí, na předepsaném tiskopise.⁵⁴ Vzhledem k povaze platby, kdy se nebere stav aktuální, ale historická smlouva na dodávku rajčat s tuzemským odběratelem z hospodářského roku 2006/2007, není povinností, aby žadatel v aktuálním roce podání žádosti rajčata pěstoval. Pro přiznání platby mu stačí pouze ona výše zmiňovaná smlouva. Výpočet pro přiznání výše platby se stanovuje následujícím způsobem: sazba na 1t rajčat x individuální množství rajčat. Individuálním množstvím rajčat se nemyslí aktuální pěstované množství rajčat v roce podání žádosti, ale množství rajčat uvedené ve smlouvě s organizací producentů ovoce a zeleniny pro hospodářský rok 2006/2007.⁵⁵

3.8.1.5 Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka (dojnice)

Platba se vyplácí žadateli, za celkový počet VDJ⁵⁶, který je registrovaný v ústřední evidenci k 31. 3. příslušného roku, ve kterém se žádost podává. Žadatel musí být chovatelem dojnic a prokázat příjem za prodej mléka, přičemž podíl příjmů na prodeji mléka a celkových příjmů nesmí být nižší než 15 %. V případě této dotace se jedná o dotaci opět čistě z fondů EU, kdy Evropská Unie hradí 100% dotace. Žádost o tuto dotaci se podává opětovně jednou ročně v rámci, tzv. jednotné žádosti.⁵⁷ K žádosti se jako příloha přikládá doklad prokazující podíl příjmů nebo tržeb za prodané mléko na celkových příjmech. Do příjmů a tržeb se pro účely této dotace však nedávají veškeré příjmy, které podnik utrží, ale pouze vybrané příjmy, které jsou taxativně vymezeny a to příjmy z rostlinné a živočišné výroby, z produkce chovných zvířat, z výroby sadby a osiv, a z úpravy a prodeje vlastní zemědělské produkce. Jedná se tedy zjednodušeně o příjmy, které se účtují v rámci účtovací skupiny 60. Do příjmů a tržeb pro účely této dotace nejsou zahrnuty příjmy plynoucí z provozu zařízení na zpracování biomasy s cílem výroby paliv a

⁵⁴ SZIF. *Oddělená platba na rajčata (STP)* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/stp>

⁵⁵ *Příručka pro žadatele*, str. 38 – 39

⁵⁶ VDJ = Velká dobytčí jednotka

⁵⁷ SZIF. *Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka* [online]. [cit. 2015-01-10].

Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/szif/dojnice>

energií z obnovitelných zdrojů, dále pak dotace a náhrady škodných událostí a služby. Příjmy uváděné v příloze se vyplňují v tisících a zaokrouhlené na dvě desetinná místa. Spolu s dokladem prokazujícím podíl příjmů, se dokládají také faktury za prodej mléka za kalendářní rok předcházející žádosti. Pokud žadatel vyrábí z vlastního mléka mléčné výrobky, které následně prodává, považují se pro účel této dotace mléčné výrobky, za prodané mléko. V tomto případě pak musí přiložit k žádosti ještě kalkulaci o podílu nemléčné složky v jeho výrobcích. Výpočet platby pro určení výše podpory je následující: Výše platby se určuje podle výše podílu z tržeb za prodané mléko. Nachází-li se podíl v rozmezí 15 – 30 % má žadatel nárok na výplatu 50 % ze stanovené sazby na dojnici. Je-li podíl z tržeb za prodané mléko vyšší než 30 %, případně roven 30 % má žadatel nárok na výplatu v plné výši stanovené sazby na daný rok. Pro přiznání platby je stanovena dolní hranice počtu VDJ, které musí žadatel chovat, aby mu za splnění ostatních podmínek vznikl nárok na poskytnutí dotace a to 2 VDJ. Z podpory na dojnice jsou vyloučeny ty krávy, na které byla ve stejném období podána žádost na platbu na chov krav bez tržní produkce mléka a také pokud byla podána žádost na podporu na chov telat masného typu a tele pocházelo od téže krávy, na kterou se současně žádalo o dotaci na dojnice.⁵⁸

3.8.1.6 Zvláštní podpora na tele masného typu

Při vyplácení platby na tele masného typu se nepoužije celkový počet telat masného typu z rozhodného období, ale tento počet se přepočte na VDJ, kdy jedno tele masného typu je 0,2 VDJ. Rozhodným obdobím pro výpočet je datum od 1. 4 roku předcházející před rokem, kdy se podává žádost do 31. 3. roku podávání žádosti. V tomto rozhodném období se stanoví počet narozených telat, který se posléze přepočte na VDJ. Je zde však ještě jedna podmínka, která zamezuje čerpání této dotace na telata dojnic – matka telete musí být kráva, která je chovaná, jako kráva bez tržní produkce mléka (z hlediska původu musí mít více než 50 % krve masných plemen⁵⁹) a otec musí být plemenný být masného plemene, který je vedený v ústřední evidenci plemeníků. Tato dotace je opětovně dotací čistě unijní, neboť 100% dotace je hrazeno z prostředků Evropské Unie. Žádost, kterou může podat chovatel tohoto typu dobytka, se podává jednou ročně na předepsaném

⁵⁸ Příručka pro žadatele, str. 43 - 46

⁵⁹ IBIDEM, str. 49

formuláři v tzv. jednotné žádosti.⁶⁰ K jednotné žádosti se pro účel této dotace přikládá seznam telat masného typu, která byla žadatelem vykázána jako narozená od 1. 4. roku předcházejícího roku podání žádosti do 31. 3. aktuálního roku, uvede zde identifikační čísla, data narození, identifikační čísla matek a jejich zařazení do druhu chovu (Bez tržní produkce mléka / s tržní produkcí mléka) a v neposlední řadě také otce telete a přepoččet na VDJ. Nárok na platbu vzniká na telat narozená v rozhodném období, pouze za předpokladu splnění obecných kritérií o matce a otci, a dále je výplata podmíněna včasným nahlášením telete do ústřední evidence. Narozené tele musí být označeno visačkou nejpozději do 20 dní od narození a nahlášeno do ústřední evidence nejdéle do 7 dní od označení. Lhůta pro nahlášení se prodlužuje až o 7 dní v závislosti na způsobu nahlášení telete. Dotace na tele masného typu se neposkytne na tele, jehož matkou je kráva, na kterou se pro příslušný rok požaduje platba na dojnici.⁶¹ (Zde je nutné si povšimnout souvislostí s dotací na dojnice, neboť pokud žadatel požádá výše uvedeným způsobem, automaticky ztrácí nárok na dotaci jak na konkrétní masné tele tak také na dojnici která je jeho matkou).

3.8.1.7 Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech

Jak je tomu již pravidlem platba se poskytuje nikoli na jeden kus kozy nebo bahnice (ovce), ale opětovně na přepočtený stav na tzv. VDJ. Žadatel o tento typ podpory musí mít pastevní systém ovcí nebo koz, což znamená, že ovce či kozy pase na travních porostech, které má zaevidované v evidenci zemědělských půdních bloků (LPIS). Pro přiznání dotace musí být ovce a kozy chovány pastevním systémem v období od 15. 5. do 11. 9. příslušného roku (dotace se vyplácí za aktuální kalendářní rok podání žádosti). I v tomto případě se jedná o dotaci, která je 100% hrazena z prostředků Evropské Unie. Žádost o dotaci se podává opětovně jednou ročně, vždy spolu s jednotnou žádostí.⁶² Žadatel o platbu na bahnice, popř. kozy musí jako přílohu jednotné žádosti doložit seznam bahnic či koz, které pase na travních porostech, tím že uvede jejich identifikační čísla, data narození

⁶⁰ SZIF. *Zvláštní podpora na tele masného typu* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/telata>

⁶¹ *Příručka pro žadatele*, str. 49 - 50

⁶² SZIF. *Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech* [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: http://www.szif.cz/cs/bahnice_kozy

a výpočet VDJ, pro který je stanoven přepočtový koeficient 0,15, kdy jedna bahnice či koza je tedy 0,15 VDJ. Bahnicí nebo kozou ve smyslu této dotace je myšlena samice ve stáří minimálně jednoho roku, která minimálně jednou porodila mládě. Pástevní deník s uvedenými identifikačními čísly bahnic či koz, identifikačními čísly pasených půdních bloků a daty pastvy, musí být veden v pástevním období denně, přičemž žadatel je povinen archivovat tyto deníky po dobu pěti let od data podání žádosti. Platba na Bahnice či kozy se vypočítává následujícím způsobem – platba je poskytnuta žadateli na základě podání jeho žádosti a po splnění všech požadavků za předpokladu, že žadatel pase minimálně 2 VDJ bahnic či koz, což je minimálně 14 koz nebo ovcí (bahnic).⁶³

3.8.1.8 Zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu

Platba na brambory na výrobu škrobu se vyplácí žadateli, pouze na výměru půdy zaregistrované v LPIS s kulturou orná půda, nikoliv na celkovou výměru obhospodařované zemědělské půdy a to však pouze za podmínky, že na daném půdním bloku budou pěstovány brambory na výrobu škrobu, vyplácí se tedy pouze na skutečně oseté plochy brambor v daném roce. Pro vyplacení podpory je důležité zachování zásad správné zemědělské praxe, čili dodržování erozních pásem. Dotace na brambory tohoto typu spadá opětovně do kategorie Unijních dotací, neboť je plně hrazena z Evropské Unie. Žádost o dotaci se podává jednou za rok a je součástí jednotné žádosti podávané u regionálních pracovišť OPŽL.⁶⁴ Chce-li žadatel úspěšně žádat o poskytnutí této podpory, musí kromě obecných požadavků na hospodaření dodržet hlavně následující požadavky a to: používání certifikované sadby o výsevku minimálně 2,2 tuny na hektar, dále střídání plodin, používání organických nebo statkových hnojiv a dodržovat maximální povolená množství pesticidů, herbicidů, fungicidů, insekticidů a minerálních hnojiv. Spolu s jednotnou žádostí musí žadatel doložit hned několik dokumentů, jinak by platba nebyla poskytnuta, takovými dokumenty jsou: smlouva mezi žadatelem a výrobcem škrobu, jejímž cílem je pěstování brambor pro výrobu škrobu v příslušném hospodářském roce. Potvrzení, že se žadatel zúčastnil školení na téma podmínky pěstování brambor pro výrobu škrobu, které pořádá

⁶³ Příručka pro žadatele, str. 54 - 55

⁶⁴ SZIF. Zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/skrob>

ústřední kontrolní a zkušební úřad zemědělský. Seznam všech půdních bloků, na kterých budou brambory pro výrobu škrobu v příslušném roce pěstovány a jejich zakreslení do mapky. Dále pak uznávací list odrůdy brambor a společnou deklaráci zemědělské půdy, kde jsou uvedeny všechny bloky, které žadatel vede v LPIS včetně jejich výměř. Výše podpory, kterou žadatel získá, se vypočítává následujícím způsobem: sazba na 1 ha x způsobilá plocha (ha), Způsobilou plochou je pro tyto účely myšlena plocha, na níž jsou pěstovány brambory na výrobu škrobu.⁶⁵

3.8.1.9 Zvláštní podpora na chmel

Dotace na podporu pěstování chmele má pro žadatele jedno zásadní omezení, poskytuje se pouze na plochu, kterou má žadatel zaregistrovanou v systému LPIS jako chmelnici a pěstuje na ní aromatickou odrůdu chmele. Jedná se opětovně o platbu, která je 100% hrazena z prostředků Evropské Unie. Žadatel, který má zájem o tento typ podpory a splní požadavky, které jsou potřebné pro poskytnutí této dotace, podává žádost jednou ročně společně s tzv. jednotnou žádostí.⁶⁶ Dotace na chmel se poskytuje pouze na některé taxativně vymezené odrůdy chmele, jako jsou Žatecký poloraný červeňák a všechny jeho klony, Bor, Sládek, Premiant, Kazbek, Harmonie, Saaz late, Saaz special a Bohemie, které jsou pěstovány na minimální výměře chmelnice, která činí 1 ha. Chce-li žadatel obdržet platbu, musí používat zásadně certifikovanou sadbu a dodržovat maximální limity hnojení a postřiků. Společně s jednotnou žádostí musí žadatel doložit o potvrzení o absolvování odborného školení na téma podmínky pěstování chmele, které pořádá v příslušném kalendářním roce Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, dále pak seznam půdních bloků, na kterých bude chmel v příslušném hospodářském roce pěstovaný a jejich zakreslení do mapky. Žadatel též připojí společnou deklaráci zemědělské půdy, v níž uvede veškeré bloky, které má zaevidované v LPIS a jejich výměry. Platba se vypočítává obdobným způsobem jako podpora na škrobové brambory a to následujícím způsobem: sazba v Kč na 1 ha x způsobilá plocha v hektarech. Způsobilou plochou je zde myšlena

⁶⁵ Příručka pro žadatele, str. 59 - 60

⁶⁶ SZIF. *Zvláštní podpora na chmel* [online]. [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/zvlastni-podpora-chmel>

chmelnice, na níž je pěstovaná výše zmíněná aromatická odrůda chmele.⁶⁷

3.8.2 LFA, AEO, Natura 2000

V rámci Programu rozvoje venkova (PRV) na období 2007 – 2013, byly stanoveny mimo jiné v OSE II tohoto programu dotační tituly mající za cíl zlepšování stavu krajiny a taktéž životního prostředí, samozřejmě za předpokladu udržitelného využívání zemědělského a lesního půdního fondu, jsou jimi platby na méně příznivé oblasti tzv. LFA, platby na agroenvironmentální opatření (AEO) a platby na oblasti zařazené v Natura 2000.⁶⁸

Platby zahrnuté do dotačního titulu LFA mají za cíl podpořit zemědělce, kteří hospodaří v méně příznivých oblastech, s cílem zachování venkovské krajiny. Spolu s tímto se snoubí také snaha o stabilizaci venkovského obyvatelstva a stabilizace příjmů zemědělských podnikatelů, hospodařících v těchto oblastech. Podpory v rámci LFA jsou vypláceny pouze na travní porosty, nikoli na veškerou zemědělskou půdu, kterou má žadatel zaregistrovanou v LPIS. Dotace je tedy účelně směřována, jen na vymezený typ travních porostů. Cílem podpory LFA, není pouze stabilizace příjmů zemědělců, ale také nepřímo vybízí zemědělce k restrukturalizaci a přechodu na chov pastevního dobytka, s cílem využít travní porosty k pastvě.⁶⁹ Neboť jednotlivé dotace se dají skloubit – je možno čerpat dotaci SAPS, následně podporu LFA (za předpokladu zařazení produkčního bloku do LFA) a dále je zde možnost podpory na pastviny a dalších podpor jako jsou výše zmiňované dotace na krávy masných plemen. Tento celkový sumář pak přímo vybízí zemědělce hospodařící v méně příznivých oblastech k chovu pastevního skotu. Žadatelem o platbu LFA může být jak právnická tak i fyzická osoba, která obhospodařuje půdní blok s kulturou travní porost s minimální výměrou 1 ha. Žadatel, pokud chce dosáhnout na tuto

⁶⁷ Příručka pro žadatele, str. 64 - 65

⁶⁸ SZIF. *OSA II - Zlepšování životního prostředí a krajiny* [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/eafrd-osa2>

⁶⁹ SZIF. *1.1. Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)* [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/platby-za-prirodni-znevychodneni-poskytovane-v-horskych-oblastech-a-platby-poskytovane-jinych-znevychodnenych-oblastech-lfa#>

dotaci, musí mít půdní blok s příslušnou kulturou zaregistrovaný v daném roce ke dni podání žádosti a blok musí být účinný minimálně do 30. září téhož roku, tento travní porost pak musí po celou dobu udržovat za splnění podmínek Cross Compliance – tzv. zásady podmíněnosti. Při kontrole splňování Cross Compliance se kontrolují: dodržování standardů dobrého zemědělského a environmentálního stavu (GAEC), Povinné požadavky na hospodaření (SMR) a Minimální požadavky pro použití hnojiv a přípravků na ochranu rostlin a agroenvironmentálních opatření (AEO) – poslední bod platí pouze pro žadatele, kteří žádají o dotace v rámci AEO. LFA oblasti, za které se poskytuje dotace, jsou horské oblasti (LFA HA a HB) ostatní méně příznivé oblasti (LFA OA a OB) a oblasti se specifickým omezením (LFA S). S dotací na LFA se váže i tzv. pětiletý závazek, nejedná se tedy o platbu pouze na jeden rok, jako je tomu např. u SASP, ale zde musí žadatel hospodařit na zaregistrovaných půdních blocích od doby odkdy mu byl poskytnuta první platba po dobu 5ti let. Pakliže svému závazku nedostojí a nebude žadatel obhospodařovat uvedené bloky po tuto dobu, musí žadatel vrátit již vyplacené platby i za předchozí roky trvání závazku. V rámci závazku LFA musí žadatel splnit minimální požadavky na obdělání travních porostů, kterými jsou 2 roční seče v období vždy do 31. července a do 31. října, nebo 1 přepasení dobyt看, dané podmínky neplatí, pokud žadatel na stejné ploše uplatňuje AEO, pak se řídí podmínkami pro AEO. Oproti ostatním dotacím má LFA svá specifika v oblasti hospodářských zvířat, neboť žadatel musí ke všemu výše uvedenému ještě pohybovat v určitých mantinelech intenzity chovu a to minimálně 0,2 VDJ na 1 ha travního porostu a maximálně 1,5 VDJ na 1 Ha zemědělské půdy vedené v LPIS, intenzita chovu se hlídá v období od 1. června do 31. srpna příslušného roku.⁷⁰ V rámci LFA se poskytuje platba pouze na tyto typy oblastí zařazených do LFA, kterých je celkem pět, první je LFA HA (horská oblast), do této oblasti jsou zařazeny obce či katastrální území v nadmořské výšce vyšší než 600 metrů nebo oblast v nadmořské výšce 500 – 600 kde je svažitosť vyšší než 15 % na více než 50 % daného katastrálního území nebo obce. Druhou oblastí je zařazenou do LFA je LFA HB v tomto případě se jedná o obce nebo katastrální území, které sice nespĺňují podmínky pro zařazení do LFA HA, ale byly sem zařazeny kvůli zachování celistvosti horské oblasti, která je zařazena do LFA. Třetí oblastí, která se zařazuje do LFA jsou ostatní méně příznivé oblasti Typ OA, zde se

⁷⁰ Příručka pro žadatele, str. 28 – 36

jedná obce nebo katastrální území, kde jsou výnosy nižší než 34 bodů a nacházení se na území kraje, který má následující demografickou charakteristiku – hustotu obyvatel nižší než 75 obyv./km² a podíl pracujících v zemědělství ku práceschopnému obyvatelstvu kraje je více než 8 %. Čtvrtou oblastí jsou ostatní méně příznivé oblasti typu OB, do této kategorie spadají obce nebo katastrální území, kde se výnosnost pohybuje mezi 34 a 38 body a nacházejí se na území kraje s následujícími kritérii – hustota obyvatel v kraji je nižší než 75 obyv./km² a podíl pracujících v zemědělství ku všem práceschopným je vyšší než 8%. Tyto obce či katastrální území se sem zařazují z důvodu zachování celistvosti dané oblasti. Pátou oblastí, na kterou je možno čerpat dotace je LFA typu S – specifická oblast, do této oblasti se zařezují obce a katastrální území, ve kterých je výnosnost nižší než 34 bodů nebo v rozmezí 34 – 38 bodů a jejich sklonitost je vyšší než 7° na více než 50% zemědělské půdy na území dané obce nebo daného katastrálního území, nebo je více než 50 % území obce či katastrálního území zatravněné (u zatravněných oblastí se sem zařazují pouze oblasti, kde je výnosnost do 34 bodů) U specifických oblastí se nezkoumají demografická kritéria kraje, ve kterých leží.⁷¹

Dalším dotačním titulem spadajícím do OSY II programu rozvoje venkova v rámci opatření zaměřených na udržitelné využívání zemědělské půdy jsou agroenvironmentální opatření. (AEO). Tento typ opatření si klade za cíl podporovat využívání zemědělské půdy takovým způsobem, aby byla zajištěna ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a celkově i krajiny. Mimo jiné je zde vyjádřena podpora zachování území s vysokou hodnotou přírodních zdrojů, udržování krajiny a zachovávání biologické rozmanitosti přírody, aby bylo těchto závazků dosaženo s co největší efektivitou, nejsou AEO závazky jednoletého typu, ale jedná se zde o závazky pětileté. Hlavními cíli těchto opatření jsou integrace agroenvironmentálních postupů v zemědělství, trvale udržitelné využívání zemědělské půdy a zlepšení životního prostředí a krajiny jako celku. Těchto cílů se dosahuje pomocí několika opatření rozdělených do tří kategorií a to kategorie A – Postupy šetrné k životnímu prostředí, kam spadají dotační tituly Ekologické zemědělství (Titul A1) a Integrovaná produkce (Titul A2), kategorie B je zacílena na Ošetřování travních porostů a do kategorie C patří Zatravnění orné půdy (Titul C1), Pěstování meziplodin (Titul C2),

⁷¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *METODIKA k provádění nařízení vlády č. 75/2007 Sb.* 2012, str. 5

a Biopásy (Titul C3). O závazek agroenvironmentálních opatření se žádá vždy jednou ročně, kdy žádost je součástí jednotné žádosti.⁷²

Titul A1 – Ekologické zemědělství, je v duchu agroenvironmentálních opatření, závazkem víceletým, žadatel o tento dotační titul, musí být ke dni podání žádosti vedený v seznamu ekologických podnikatelů, musí na uvedených blocích ekologicky hospodařit po dobu pěti let, pokud svému závazku nedostojí a na daném půdním bloku nebude po stanovenou dobu hospodařit, musí vrátet již poskytnuté dotace včetně penále, které je mu vyměřeno ze strany SZIFu. Dotace v rámci titulu ekologického zemědělství se poskytuje na následující kultury, které musí mít žadatel zaregistrované v LPIS a to orná půda bez pěstování zeleniny nebo speciálních bylin, travní porosty, vinice, chmelnice, ovocné sady a orná půda s pěstováním zeleniny nebo speciálních bylin. Tento dotační titul je možno kombinovat spolu s jinými agroenvironmentálními programy s výjimkou biopásů, pokud žadatel žádá o ekologické zemědělství a zároveň o biopásy na jednom půdním bloku, nebude mu poskytnuta na výměře biopásu dotace na ekologické zemědělství na ostatní výměře mimo biopásy však ano. Požaduje-li žadatel dotaci na ekologické travní porosty, má za povinnost dodržovat podmínky intenzity ekologického chovu skotu, koz, ovcí a koní v rozmezí 0,2 – 1,5 VDJ na jeden hektar všech travních porostů, které má žadatel registrované v LPIS, intenzita se tedy neměří pouze z bloků, které má žadatel nahlášené v systému ekologického zemědělství.⁷³

Předmětem dotačního titulu B - Ošetřování travních porostů, je v LPIS kultura T neboli travní porost. V žádosti žadatel ze všech bloků, které má v LPIS zaregistrované jako travní porosty vybere půdní bloky, které označí jako pastviny a ostatní označí jako louky. Z povahy tohoto dotačního titulu vyplývá, že žadatel musí v žádosti uvést všechny půdní bloky, které má s příslušnou kulturou zaregistrované v LPIS. Dotační titul ošetřování travních porostů spadá opětovně do agroenvironmentálních opatření, jedná se tedy o závazek nikoli jednoletý, ale pětiletý, v rámci něhož uvedené louky a pastviny nesmí být po dobu závazku

⁷² SZIF. 1.3. *Agroenvironmentální opatření* [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/agroenvironmentalni-opatreni#>

⁷³ Metodika-agroenvi. In: [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: www.agronavigator.cz/ekozem/attachments/metodika-agroenvi.doc

zaměňovány – uvede-li žadatel že konkrétní půdní blok je pastvina, musí být pastvinou až do konce dotačního titulu. Chce-li žadatel, žádat o tento titul, musí splnit minimální podmínku intenzity chovu ve výši 0,2 VDJ na každý hektar travního porostu, který chce zařadit do tohoto opatření, intenzita chovu se počítá ze stavů chovaných ovcí, koz, skotu a koní. Tento dotační titul není možno kombinovat s následujícími agroenvironmentálními opatřeními, jako jsou: zatravnění orné půdy, meziplodiny, travnaté pásy na svažitéch půdách, ptačí lokality na travních porostech. Dalším omezením vztahujícím se na tento dotační titul je dodržování maximálního povoleného množství přísunu dusíku na celkovou plochu vedenou v LPIS ve výši 170 kg na hektar zemědělské půdy. Hlavní podmínkou v ošetřování luk, je nemožnost jejich mulčování s výjimkou poslední seče a to pouze za předpokladu, že výška porostu v době poslední seče není vyšší než 15 cm. Žadatel musí louku přesekat minimálně dvakrát ročně s tím, že první seč musí provést nejpozději do 15. července s tím, že posekaná hmota musí být z pozemku odklizená. Dalším omezením vztahujícím se k ošetřování luk je nemožnost pást na nich hospodářská zvířata. U pastvin je situace z pohledu této dotace poněkud odlišná, je vyžadováno minimálně jedno přepasení s možností kombinace se sečí, s nutností na podzim posekat nedopasky. V rámci pastevního období, které je dlouhé 120 dní, musí žadatel dodržovat limit VDJ, který je stanovený v rozmezí 0,5 – 1 VDJ na hektar všech pastvin, které má zařazené v tomto titulu. Pastevní období se musí započítat nejdříve 15. června a ukončit nejdéle 31. října příslušného roku, tento datum však neznamená nemožnost pást zvířata i po 31. říjnu. V době pastevního období musí žadatel vést denně pastevní deník.⁷⁴

Důvodem vzniku dotačního titulu C3 – Biopásy, byla radikální změna krajiny v období tzv. kolektivizace, kdy docházelo k rozorávání mezí a zaorávání cest. V důsledku čehož chybí v krajině přirozený kryt pro volně žijící živočichy. Tento dotační titul má za cíl vrátit do krajiny, kryt pro volně žijící živočichy a zvýšit tím biologickou rozmanitost krajiny. Tento dotační titul je financovaný z programu rozvoje venkova Ministerstva zemědělství. Biopásem se rozumí pruh o šíři 6 – 12 metrů, který je umístěný u kraje nebo uvnitř půdního bloku, který zůstává na poli celý rok, kdy je na jaře vyset a zaorán smí být až na jaře příštího roku. Do biopásu se seje směska osiva, která se sestává z prosa, pohanky,

⁷⁴ Metodika-agroenvi. In: [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: www.agronavigator.cz/ekozem/attachments/metodika-agroenvi.doc

kapusty a obilniny. Hlavní významy biopásů jsou zejména zvýšení pestrosti a rozmanitosti krajiny, zvýšení potravní nabídky pro volně žijící živočichy – kdy přispívají k eliminaci tzv. monodiety a vytvářejí tolik v krajině chybějící kryt pro živočichy. Biopásy jsou ovšem významné nejen pro polní zvěř, ale také i pro zemědělce, neboť dotace na 1 Ha biopásu činí 401 EUR, dotace je takto vysoká, kvůli tomu, aby kryla náklady s výsevem biopásů a také ušlý zisk z důvodu nepěstování hospodářských plodin, dalším přínosem pro zemědělce je snížení eroze na svažitých pozemcích a poskytnutí útočiště přirozeným predátorům škůdců. Rozhodne-li se zemědělec založit biopás, musí postupovat následujícím způsobem: musí podat žádost o tento dotační titul prostřednictvím OPLŽ a vyznačením předpokládaného výsevu biopásů. Biopásy je nejlepší zakládat v období od 1. do 31. května, aby se zajistila dostatečná potravní nabídka pro volně žijící živočichy. Osivo používané pro setí biopásů, musí být certifikované a v následujícím minimálním výsevu jarní obiloviny min 65 kg/ha, pohanka obecná min 30 kg/ha, proso min 15 kg/ha, kapusta krmná min 0,4 kg/ha a lupina bílá min 2 kg/ha. Biopásy spadají do agroenvironmentálních opatření, nejedná se tedy o závazek jednoletý, nýbrž 5ti letý. Kdy žadatel musí na uvedeném půdním bloku realizovat výsev biopásů po stanovenou dobu a nejlépe na stejném místě. Zakládání biopásů má také svoje pravidla, která musí žadatel dodržet, aby mu byla přiznána platba. Musí v žádosti uvést seznam půdních bloků, kde budou biopásy realizovány, výměru biopásů a jejich zákres v mapě. Biopásy se na půdních blocích zakládají v minimální vzdálenosti 50 metrů od sebe a také v minimální vzdálenosti 50 metrů od silnic I. a II. třídy.⁷⁵ Jak již bylo uvedeno výše, titul biopásy nelze kombinovat s titulem ekologického zemědělství na stejné ploše.

Opatření Natura 2000 se uplatňuje v oblastech národních parků a chráněných krajinných oblastí, kde se nacházejí druhově rozmanité louky a pastviny. Vzhledem k minimalizaci zásahů do této krajiny se v těchto oblastech zakazuje hnojení. Vezmeme-li v úvahu omezení a reliéf krajiny, se kterým se musí zemědělci v těchto oblastech potýkat, nemluvě ani o nízké sklizni pícnin způsobené zákazem hnojení, existuje nemalé riziko, že zemědělci tyto pro ně „nezajímavé“ lokality opustí a přestanou je obhospodařovat, načež dojde k degradaci těchto druhově vzácných pastvin a luk. Aby tedy nedocházelo k výše

⁷⁵ HAVLÁT, POTOČIAROVÁ, ZÁMEČNÍK a ČERNÁ. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A AGRO HAVLÁT S.R.O. *BIOPÁSY Agroenvironmentální dotační titul*, str. 2 - 6

uvedenému, byl přijat program Natura 2000, který má za cíl pomoci zemědělcům vypořádat se situací způsobenou znevýhodněním v rámci hospodaření v těchto oblastech, dalším cíle je snaha o udržitelné využívání zemědělské půdy v těchto oblastech a jako u většiny dotačních programů také snaha o zlepšování stavu krajiny a životního prostředí.⁷⁶ Platba v rámci titulu Natura 2000 se realizuje obdobně jako výše uvedené tituly pouze na travní porosty, nikoli na ornou půdu. Pro poskytnutí platby musí žadatel mít zaregistrovaný půdní blok s kulturou travní porost na území uznané ptačí oblasti, které se zároveň nachází v území první zóny národního parku nebo první zóny CHKO. Či se musí jednat o evropsky významnou lokalitu, která je zařazena do národního seznamu a současně se nachází na území první zóny národního parku nebo první zóny CHKO. Obdobně jako je tomu u LFA, váží se na poskytování plateb v rámci tohoto dotačního titulu určité závazky jako je pětileté hospodaření, nutnost jednoho přepasení nebo minimálně dvou sečí ve stanoveném datu, který je shodný s datem sečí pro LFA, tedy první seč musí být provedena do 31. července a druhá nejdéle do 31. října daného roku. Sazba na 1 ha půdy spadající do oblastí Natura 2000 byla pro rok 2014 stanovena na 3 077,87 Kč/ha. V rámci poskytování plateb není možno sčítat oblasti Natura 2000. Pokud se tedy na jednom půdním bloku kryje ptačí oblast s evropsky významnou lokalitou, poskytuje se pouze jedna platba, nikoli duplicitní sazba. Pro poskytnutí platby z dotačního titulu Natura 2000 musí žadatel splnit výše uvedené podmínky a mít v dané oblasti zaregistrované půdní bloky o minimální výměře 1 ha a obhospodařovat je od podání žádosti minimálně do 30. 9. příslušného roku. Žádost o tuto podporu se podává vždy jednou ročně spolu s jednotnou žádostí zpravidla do 15. května příslušného roku.⁷⁷

3.8.3 Zelená nafta

Zelená nafta, je sice neoficiální, ale zažitý termín pro naftu, u níž mají zemědělci nárok na částečné vrácení spotřební daně z minerálních olejů.⁷⁸ Problematiku navrácení

⁷⁶ SZIF. 1.2. Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD) [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/platby-v-ramci-natury-2000-a-ramcove-smernice-pro-vodni-politiku-wfd#>

⁷⁷ Příručka pro žadatele, str. 28 – 33

⁷⁸ Zemědělské dotace. Zelená nafta [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.zemedelske-dotace.cz/index.php/zelena-nafta>

spotřební daně zemědělcům řeší zákon č. 305/2003 Sb. o spotřebních daních, který v § 57 uvádí podmínky vrácení daně z minerálních olejů osobám užívajícím tyto oleje pro zemědělskou prvovýrobu. Zemědělskou prvovýrobou se myslí rostlinná výroba, vinohradnictví, pěstování hub a zeleniny, ovocnářství dále také pěstování okrasných květin a dřevin, či pěstování léčivých a aromatických rostlin. Nárok na vrácení daně vzniká osobě, která provozuje zemědělskou výrobu a nakoupila minerální oleje za cenu, ve které byla spotřební daň zahrnuta a tyto minerální oleje použila prokazatelně pro zemědělskou výrobu. Nárok na vrácení daně nevzniká dnem nákupu minerálních olejů, ale dnem jejich skutečné spotřeby. Výše nároku na vrácení daně se prokazuje fakturou za dodávky minerálních olejů (nafty) a výkazem o jejich spotřebě.⁷⁹ Výše navrácení spotřební daně činí 40% ze spotřební daně u nafty a 57 % ze spotřební daně z Bionafty – nafty s příměsí řepkového oleje. Cílem zelené nafty je podpoření zemědělců, kteří většinu nafty spotřebují při obdělávání polí.⁸⁰

3.8 Programové období 2014 – 2020

V rámci této diplomové práce je potřeba zmínit nejen minulost a současnost, ale také pohled do budoucnosti v zemědělství, co nás čeká a nemine. Původní programové období mělo být pouze na roky 2007 – 2013, ale vzhledem k nastalé situaci a neschválení příslušných předpisu, došlo po roce 2013 k tzv. přechodnému období, které bylo ukončeno na konci roku 2014, v letošním roce budou zemědělci poprvé žádat o dotace v rámci nového programového období. Přechodné období se nijak nelišilo od původního období 2007 – 2013. Platby byly vypláceny dle dotačních titulů platných pro období 2007 – 2013 a u více letých závazků typu LFA, bylo zemědělským subjektům umožněno prodloužení jejich stávajících závazků s možností prodloužení až do konce roku 2015. Nové období sebou nese mnoho změn, na které se zemědělci budou muset adaptovat, aby byli schopni čerpat nové dotace. Vzhledem k neustálým změnám, které se v dotačních programech na nové období stále provádějí, uvedu níže nejvýznamnější dotační tituly, které budou

⁷⁹ Zákon o spotřebních daních č. 353/2003 Sb. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z:

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353>. §57

⁸⁰ EAGRI. JORDÁN, Hynek. *Ministr Jurečka: Plním svůj slib, zemědělci ode dneška mohou žádat o zelenou naftu* [online]. 2014 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2014_ministr-jurecka-plnim-svuj-slib-1.html

v příštím období zavedeny do praxe, s platností údajů v době sepisování této práce, je zde předpoklad že ještě dojde do doby podávání jednotné žádosti k úpravám v rámci jednotlivých dotačních titulů.

Největší změnou, která se týká všech příjemců dotací, je nově stanovená podmínka pro poskytování přímých plateb. Kdy žadatel musí být mimo jiné zemědělský podnikatel či aktivní zemědělec. Pokud, je žadatel zemědělským podnikatelem musí být evidovaný v registru zemědělských podnikatelů. Jedná-li se o aktivního zemědělce je jím subjekt, který hospodaří na více než 25 Ha (u menších zemědělců se tato podmínka neproказuje) za splnění minimálně jedné z těchto podmínek a to že dotační příjmy tvoří více než 5 % příjmů z nezemědělské výroby, nebo že příjmy ze zemědělské výroby tvoří 1/3 jeho celkových příjmů. Nesplní-li žadatel tyto podmínky, zaniká mu nárok na výplatu přímých plateb.⁸¹

3.8.1 SAPS

Systém jednotné platby na plochu SAPS, bude dle nynějších předpokladů uplatňován až do roku 2020, podmínky pro poskytnutí této dotace zůstávají stejné. Výše dotace však bude oproti minulému období značně ponížena. Nynější odhadovaná výše je cca 3500 Kč/ha.⁸²

3.8.2 Greening - ozelenění

Jedná se o nově uplatňovaný institut, v rámci jehož splnění musí zemědělský subjekt plnit postupy příznivé pro životní prostředí, a to: diverzifikaci plodin (subjekt hospodařící na 10 – 30 ha orné půdy musí pěstovat minimálně 2 plodiny a subjekt hospodařící nad 30 ha orné půdy minimálně 3 plodiny), zachování trvalých travních porostů a plochy využívané v ekologickém zájmu (EFA). Podmínky EFA, které jsou závazné pro všechny zemědělské subjekty obhospodařující více než 15 ha orné půdy, v rámci toho je pro tyto podniky povinnost vyčlenit minimálně 5 % orné půdy pro

⁸¹ Nitrat.cz. KLÍR, Jan a Lada KOZLOVSKÁ. *Podmínky pro dotace v roce 2015* [online]. 2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://www.nitrat.cz/images/Dotace%202015%20Klir%20Kozlovska%20150211.pdf>

⁸² IBIDEM

podmínky EFA, které je možno splnit několika způsoby jako je například pěstování plodin vázajících vzdušný dusík, meziplodinami, rychle rostoucími dřevinami, či zalesněnými plochami.⁸³

3.8.3 Dobrovolná podpora vázaná na produkci

V segmentu dotací pro české zemědělce je tento typ platby také novinkou. Minimální požadovaná výměra pro poskytnutí platby je 1 ha. Od roku 2015 je možnost získat v rámci této platby dotaci na pěstování Brambor určených na výrobu škrobu, Konzumních brambor, Chmele, Ovocných druhů (Jabloně, Hrušně, Třešně, Meruňky, Slivoně, Broskvoně, Višně, Maliník, Rybíz a Jahodník), Zeleninových druhů, Cukrové řepy, Bílkovinných plodin, Masných telat, Dojnic a Bahnic/koz.⁸⁴

⁸³ Nitrat.cz. *Podmínky pro dotace v roce 2015* [online]. [cit. 2015-02-20].

⁸⁴ IBIDEM

4. Praktická část

V rámci praktické části bude nejdříve uvedena charakteristika zkoumaného podniku, posléze bude přikročeno k analýze čerpaných dotací podnikem v letech 2007 - 2014, kdy bude pozornost zaměřena zejména na provozní dotace, přičemž budou hodnoceny dopady dotací na ekonomiku podniku jako celku a také na jednotlivé segmenty podniku, zejména rostlinnou a živočišnou výrobu. Výsledkem bude zjištění, jakou měrou se dotace projevují na příjmech zemědělského podniku, tudíž jejich vliv na hospodaření podniku jako celku, ze zjištěných dat, bude možnost odvodit situaci podniku, kdyby dotace nedostával. V praktické části budou také uvedeny vývoje sazeb dotací ve zkoumaném období, kterým byly roky 2007 – 2013.

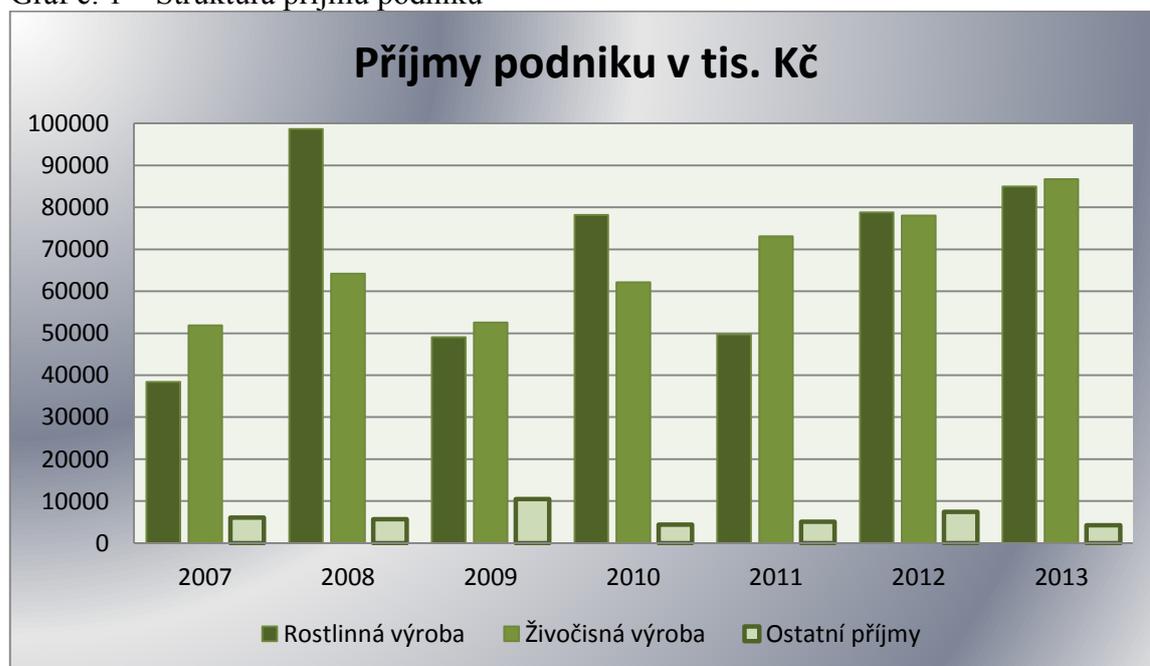
Data v následujících kapitolách jsou postavena na reálném základě, ekonomiky zemědělského podniku hospodařícího v okrese Plzeň-sever, jehož název je Úněšovský statek a.s.. Nejdříve bude vymezen rozsah poskytovaných dotací, následně proveden jejich rozbor v čase a posléze bude přikročeno k porovnání dotací a příjmů zemědělského podniku a jejich vzájemné vlivy.

4.1 Charakteristika zkoumaného subjektu

Zkoumaný podnik v současné době hospodaří na bezmála 6 300 ha zemědělské půdy a zabývá se jak rostlinnou tak i živočišnou výrobou, v grafu č. 1 je uvedena struktura příjmů podniku. Vzhledem k diverzifikaci výroby na rostlinnou a živočišnou, zaměstnává podnik průměrně kolem 100 zaměstnanců s tím, že během sezónních prací, zejména sklizně jejich počet narůstá dle aktuálních potřeb podniku přijímáním brigádníků. Vzhledem k poloze podniku, kdy jeho převážná část leží v LFA oblastech (oblasti typu HA a OA – dle členění do konce roku 2014) a provozuje jak živočišnou tak i rostlinnou výrobu je paleta dotací čerpaných podnikem velmi pestrá, a dá se celkově říci, že podnik čerpá všechny dotace, které vzhledem ke své geografické poloze a výrobním činnostem čerpat může. Má se hlavně na mysli, nemožnost čerpat dotace na cukrovou řepu, rajčata apod., které v těchto zeměpisných šířkách nelze pěstovat. Podnik se zabývá pouze konvenčním zemědělstvím. Z rostlinné výroby pěstuje podnik pro prodej zejména pšenici a řepku,

příčemž nemalou plochu z obhospodařované výměry zaujímá také kukuřice, která je pěstována na výrobu siláže pro krávy. Seznam pěstovaných plodin je velice pestrý, neboť podnik má velmi diverzifikovanou rostlinnou výrobu, kdy hlavními plodinami jsou pšenice a řepka, ale nechybí ani ječmeny, ovsy, žito, hrách, vojtěška a mák, některé z těchto plodin jsou pěstované pro vlastní potřebu na výrobu krmiv a ostatní jsou určené na prodej. Podnik má také zavedenou živočišnou výrobu, kdy chová jak krávy masného typu, tak i mléčné krávy, kdy počet dojnic se dlouhodobě pohybuje na necelých 800 kusech při vynikající průměrné dojivosti kolem 28 litrů mléka na dojnici. Rozdíly v příjmech za živočišnou a rostlinnou výrobu, resp. jejich srovnávání v čase je způsobeno zejména zvyšující se dojivostí krav a také navyšováním výkupních cen mléka, kdy se díky tomu dostává živočišná výroba v tržbách na úroveň výroby rostlinné.

Graf č. 1 – Struktura příjmů podniku

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Podnik v rámci svého hospodaření využívá dotace ze segmentu přímých plateb a také dotace z Programu rozvoje venkova ČR. Z přímých plateb, jsou podniku poskytovány unijní dotace a to SAPS, podpora krávy s tržní produkcí mléka a podpora na tele masného typu, dále pak národní dotace, v rámci nichž podnik žádá o dotaci na zemědělskou půdu, přežvýkavce a krávy bez tržní produkce mléka. Z programu rozvoje venkova pak podnik žádá o dotaci pro přírodní znevýhodnění (LFA), a také o víceleté závazky jako jsou

ošetřování travních porostů (louky a pastviny) a také o dotaci na meziplodiny. V minulosti bylo podnikem ještě žádáno o dotace na odběr krve pro IBR a na kadávery avšak tyto dotační tituly již byly zrušeny.

Pro úplný přehled o celkové ploše, kterou vybraný zemědělský podnik v čase obhospodařoval je přiložen graf č. 2, který ukazuje vývoj v celkovém počtu obhospodařovaných hektarů ve sledovaném období. Přičemž jsou zde patrné oscilace v počtu obhospodařovaných hektarů, které vznikají v důsledku konkurenčních bojů mezi tímto a okolními zemědělskými podniky. Z přiložených dat, lze dovodit, že podnik v čase hektary spíše ztrácí, nežli získává. Největší meziroční ztráta činila 247,34 Ha a byla způsobena vlivem komplexní pozemkové úpravy v jednom katastrálním území, kdy po nabytí účinnosti komplexní pozemkové úpravy došlo k prodeji státní půdy v tomto katastrálním území, kterou pomocí restitucí získali jiné subjekty, které pak zemědělskou půdu prodali zemědělci ze SRN, avšak i přes tyto ztráty v počtu obhospodařovaných hektarů se vybraný zemědělský podnik řadí mezi největší zemědělské podniky v Plzeňském kraji.

Graf č. 2 – obhospodařované hektary

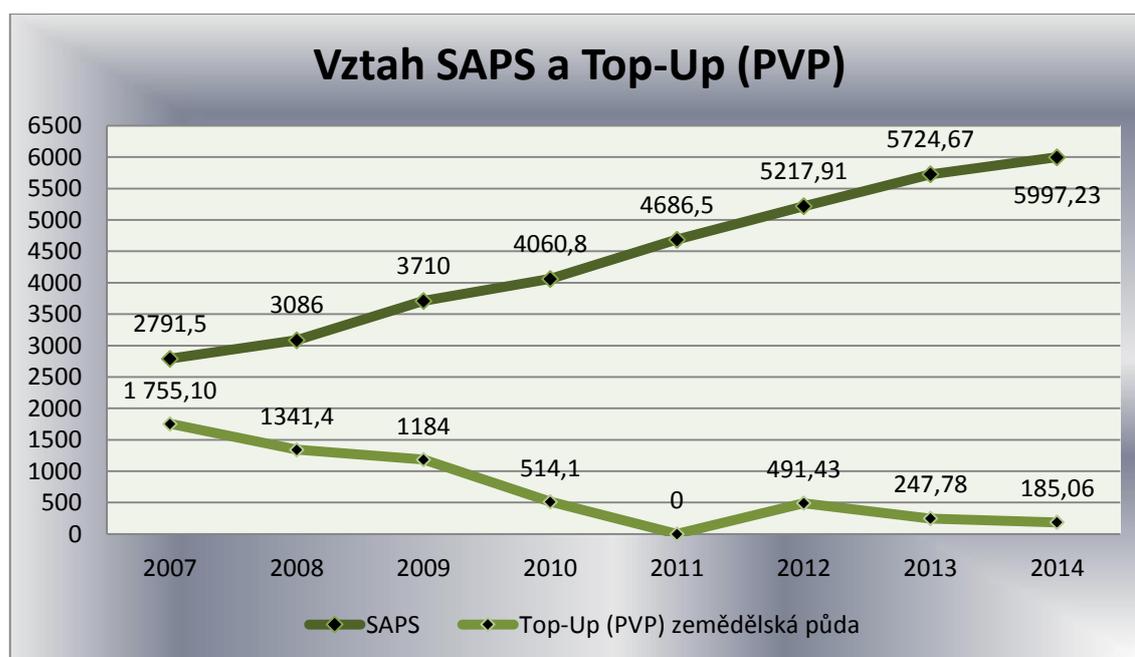
Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.2 Analýza čerpaných dotací podnikem v letech 2007 – 2014

4.2.1 Vývoj sazeb v České Republice

Jak již, bylo řešeno výše, neměli jsme v okamžiku přístupu do Evropské Unie srovnatelné podmínky se starými členskými státy, co se týče dotací do zemědělství. Přímé platby byly zaváděny postupně, od roku 2004 až do roku 2013, kdy jsme dosáhli na 100% plateb. Toto období zavádění přímých plateb do českého zemědělství bylo celkem desetileté, přičemž spolu se zaváděním přímých plateb byla možnost dorovnávat přímé platby dotacemi národními, tyto zase postupem času klesaly, jak je vidět níže v grafu č. 3, který znázorňuje postupné zavádění platby na plochu SAPS a snižování platby za zemědělskou půdu z Top-Up.

Graf č. 3 – Závislost výše sazeb Top-Up a platby na zemědělskou půdu

Zdroj: Vlastní zpracování dle sazeb, které každoročně zveřejňuje SZIF

Ve sledovaném období viz tabulka č. 1 je patrný růst dotace na plochu. Tento růst je zapříčiněn postupným zaváděním přímých plateb, které bylo stanoveno v rámci přístupových jednání ČR do EU. Blíže o tomto zavádění přímých plateb vypovídá kapitola 3.5. Jak je z tabulky č. 1 patrné sazba SAPS se zvýšila ve sledovaném období o více než 100%. Nutné je však podotknout, že spolu se zvyšováním sazby SAPS se postupně

snižovala sazba za zemědělskou půdu v rámci Top-UP (nově PVP). Finanční nárůst pro zemědělce ve sledovaném období tudíž není takový, jakým se na první pohled jeví. Vzhledem k postupnému zavádění systému SAPS činila v roce 2007, tedy na počátku zvoleného období dotace 2791,5 Kč/ha a na jeho konci v roce 2014 již téměř 6000 Kč/ha neboli, přesněji 5997,23 Kč/ha. Zde je také nutné podotknout, že na aktuální vyplácenou výši dotace má vliv hned několik faktorů, jakými je celkový počet hektarů, na které žadatelé žádají tuto dotaci a také kurz koruny, kterým se v příslušném roce přepočítává balík financí ze společné zemědělské politiky. V rámci doplňkových národních dotací Top-Up (posléze PVP), je patrný každoroční pokles ve výši sazeb, kdy se u zemědělské půdy během sledovaného období dostáváme ze sazby 1755,10 Kč/ha v roce 2007 až na hodnotu 185,06 Kč v roce 2014. Pokles je způsoben charakterem dotace, kdy se v jejím případě jedná o doplňkovou platbu, která se váže na postupné zavádění dotace na plochu SAPS. Tudíž spolu s tím, jak se zvyšuje dotace SAPS, se snižuje Top-Up. V roce 2011 nebyla na zemědělskou půdu dotace vyplácena. V následujícím roce, byla výplata na zemědělskou půdu obnovena, nejedná se zde však již o Top-Up, ale PVP, kdy se jedná pouze o terminologický rozdíl, charakter dotace zůstává stejný. Dalším atributem, který byl v rámci této diplomové práce zkoumán, byla platba na přežvýkavce poskytovaná v rámci národních dotací tzv. Top-Up nebo později také PVP. I na této platbě je vidět v průběhu sledovaného období výrazný degres. Situace ohledně této dotace je však poněkud odlišná od platby na zemědělskou půdu a SASP, neboť zde není protiváha ve zvyšování jako je tomu u těchto dvou dotací, neboť tato dotace nemá ekvivalent v dotacích unijních. Snižování sazby je do jisté míry způsobeno charakterem této dotace, neboť se jedná o platbu historickou, a tudíž žadatel není povinen chovat stejné počty zvířat jako v roce 2007 a není tedy záruka, že je opravdu chová. Tím pádem dochází ke snižování dotací v průběhu sledovaného období od počátečních 2548,9 Kč/VDJ až na „pouhých“ 96,64 Kč/VDJ v roce 2014. Velmi podobná situace, je u platby na krávy chované v systému bez tržní produkce mléka, jedná se tzv. masné krávy. I u této dotace sestupná tendence v korunách na VDJ. Jediným výkyvem, který zde narušuje sestupnou tendenci, je rok 2009 ve kterém jako v jediném došlo ve sledovaném období k meziročnímu navýšení dotace, od tohoto roku je až do konce sledovaného období tendence pouze sestupná. Tento jev je způsoben celkovým snižováním výše dorovnání sazeb Top-UP vůči přímým platbám z Evropské unie. Další věcí, které se na tomto poklesu negativně projevuje je oslabující koruna v posledních

letech, neboť nebo zde dochází k přepočtu z EUR na CZK. Ovšem u této dotace je situace stejná jako u platby na přežvýkavce, platba nemá svůj ekvivalent v unijních dotacích. Tudíž dochází ke snižování příjmů pro zemědělce chovající, tento druh dobytka. Tudíž je otázkou do budoucna, pokud nebude v novém programovém období ze strany státu dotace opětovně nastolena a vypadne úplně, či bude výše dotace nastavena jako v posledním roce, jestli se to neprojeví na stavech krav bez tržní produkce mléka. Z Programu rozvoje venkova ČR byly vybrány dva dotační segmenty a to LFA a Agroenvironmentální opatření louky a pastviny. Podíváme-li se blíže na dotační titul LFA, zjistíme, že zde nedochází k takovým meziročním výkyvům, jako u předchozích dotačních titulů. Tento dotační titul, má za cíl stabilizaci zemědělských subjektů ve znevýhodněných oblastech, patrně i z tohoto důvodu je dotační titul do značné míry předvídatelný a drobné výkyvy v průběhu dotačního období, jsou spíše spojené s oscilací měnového kurzu a s tím spojeným přepočtem, nežli výraznými změnami v sazbě dotace. Druhým důvodem nízké oscilace sazby za 1ha, jsou stabilní oblasti LFA, kdy jsou jejich hranice jednou dány a během programové období se nemění, tudíž vyčleněné peníze jsou rozdělovány stále na přibližně stejný počet hektarů. Příznivým jevem je zajisté drobné navýšení sazby za 1 ha TTP v roce 2014, kdy se výše dotace dostala za celé sledované období na nejvyšší hladinu. Druhým zkoumaným dotačním titulem z programu rozvoje venkova jsou agroenvironmentální opatření louky a pastviny. Tato dotace má charakter dlouhodobého závazku, kdy se žadatel zaváže na celé programové období, že bude hospodařit podle příslušných podmínek, a bude obhospodařovat travní porosty, buďto jako pastviny nebo jako louky, s minimálními možnostmi ve změně počtu ha, které žadatel na začátku programového období zvolil. Z tohoto pohledu je situace obdobná, jako u plateb LFA, neboť tím, že je omezena možnost manipulovat s půdními bloky je víceméně stabilní celkový počet hektarů mezi které se dělí suma vyčleněná pro tuto dotaci. Z tohoto hlediska nedochází v čase k velkým výkyvům v sazbě dotace na 1 ha, i zde je opětovně výše sazby ovlivněna přepočtovým kurzem koruny. Pozitivním jevem u této dotace, je prakticky stejná výše dotace jak na začátku, tak i na konci sledovaného období s malým výkyvem mezi hraničními roky.

Tabulka č. 1 – Vývoj sazeb vybraných dotací

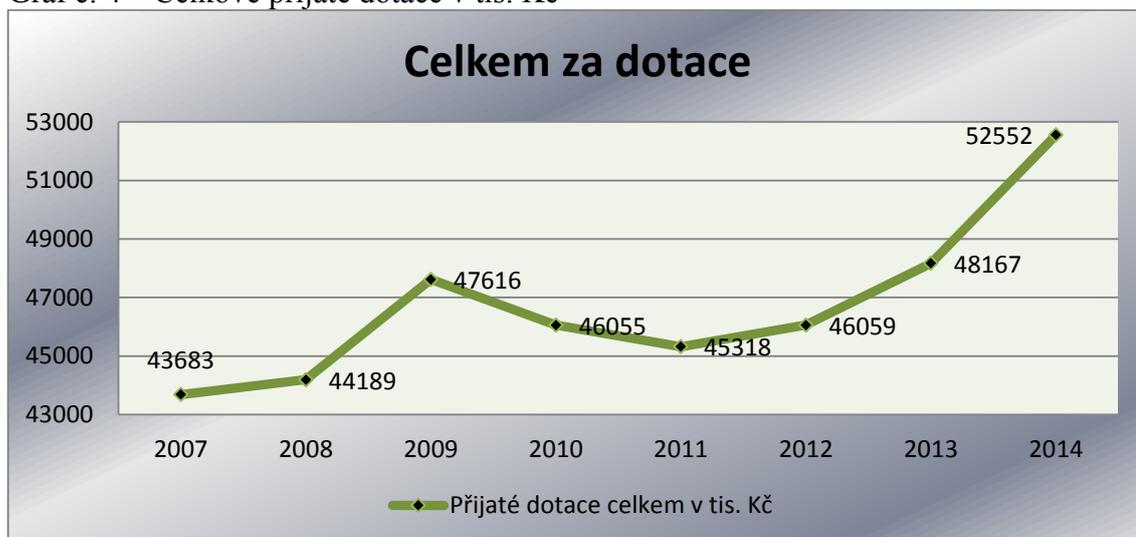
Typ dotace	Rok							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SAPS Kč/ha	2791,50	3 086,00	3710,00	4060,80	4686,50	5217,91	5724,67	5997,23
Top- Up Zem. půda Kč/ha	1755,10	1 341,40	1184,00	514,10	0,00	491,43	247,78	185,06
LFA (HA) Kč/ha		4139,15	4211,53	4126,75	3938,82	4004,29	3959,23	4314,52
LFA (OA) Kč/ha		3084,59	3138,53	3075,35	2935,30	2984,09	2950,51	3215,28
Louky Kč/ha	2064,38	1977,30	1984,66	1971,38	1881,60	1885,86	1852,24	2061,08
Pastviny Kč/ha	3082,80	2952,77	3004,40	2943,92	2809,86	2856,56	2824,42	3077,87
Top- Up Přežvýkavci Kč/VDJ	2548,90	1669,40	1461,30	1310,10	910,80	504,56	129,42	96,64
Top- Up Krávy bez TPM Kč/VDJ		2939,70	3280,40	2119,60	1393,80	778,43	190,92	131,95

Zdroj: Vlastní zpracování dle sazeb, které každoročně zveřejňuje SZIF

4.2.2 Čerpané dotace podnikem celkem

Níže uvedený graf č. 4 znázorňuje celkové příjmy za dotace, které podnik obdržel ve sledovaném období. Vzhledem k velikosti podniku se celkové příjmy za dotace pohybují dlouhodobě nad hranicí 43 miliónů Kč, s tím že v posledních letech dochází k navýšení celkových příjmů na dotace, zejména díky navýšení sazby za SAPS, která se do celkového součtu dotací promítá nejvíce. Rozdíl v přijatých dotacích činí mezi začátkem a koncem období téměř 10 miliónů Kč, což je pro podnik v čase dobrou zprávou a nárůst dotací přispívá ke stabilizaci rozpočtu, a celkovému finančnímu zdraví podniku. Taktéž i ke zvýšení likvidity podniku, kdy je lépe schopen dostát svým závazkům a splácet úvěry apod.

Graf č. 4 – Celkové přijaté dotace v tis. Kč

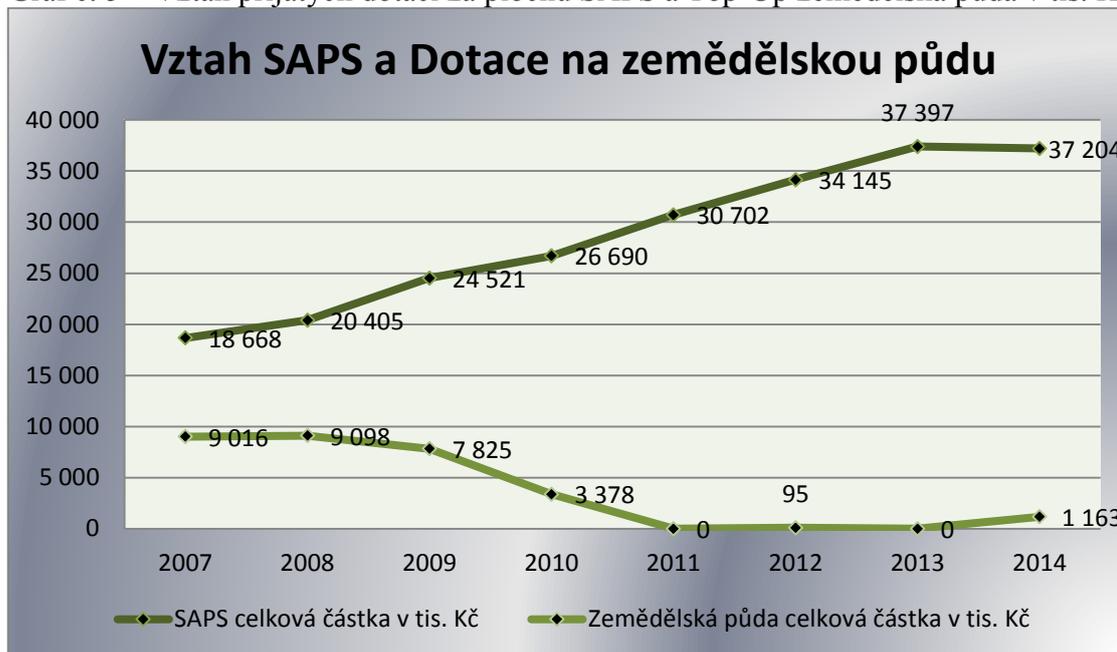

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.2.3 Analýza dotací přijatých podnikem v letech 2007 – 2013

Jako první dotace, pro zhodnocení byla vybrána z přímých plateb dotace na plochu SAPS a její konfrontace s národními doplňkovými platbami Top-Up, jelikož za ní podnik obdrží největší příjem ze všech dotací. Vzhledem k poměrně stabilnímu počtu obhospodařovaných hektarů, jsou příjmy za SAPS téměř po celou dobu sledování rostoucí, jediný meziroční propad, nastává navzdory meziročnímu růstu sazby SAPS mezi léty 2013 a 2014, tento propad je však způsoben velkým meziročním úbytkem obhospodařované plochy. Obdobou sazby SAPS v národních dotacích je platba na zemědělskou půdu. Zde jsou stejné platební podmínky jako pro SAPS ovšem s rozdílnými sazbami. Vzhledem k postupnému snižování sazby za zemědělskou půdu dochází v průběhu sledovaného období také ke snižování celkové výše poskytnutých dotací. Jsou zde patrné dva velké výkyvy a to v roce 2011, kdy nebyla dotace poskytována a pak v roce 2013, kdy sice dotace poskytována byla, ale podniku nebyla přiznána. Resp. podnik splnil všechny náležitosti pro její poskytnutí, ale v důsledku krácení, pro poskytnutí ostatních přímých plateb, byla výsledná částka po krácení v záporných hodnotách a dotace byla tedy zamítnuta. V roce 2014 byla opětovně poskytnuta. V grafu č. 5 je mimo výše patrný také projev postupného zavádění přímých plateb a vlivem toho snižování národních doplňkových plateb.

Graf č. 5 – Vztah přijatých dotací za plochu SAPS a Top-Up zemědělská půda v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.2.3.1 Dotace v rostlinné výrobě

Základní dotací v rostlinné výrobě, kterou podnik pobírá, jsou dotace na plochu SAPS a dotace na zemědělskou půdu v Top-Up (PVP). Dalšími dotacemi zaměřenými na rostlinnou výrobu, které podnik v čase čerpá, jsou dotace vyplácené v rámci programu rozvoje venkova za přírodní znevýhodnění tedy dotace na LFA, a agroenvironmentálních opatření - ošetřování travních porostů čili louky. Do dotačních titulů, zacílených do rostlinné produkce by spadali dále také dotace na meziplodiny a dotace vyplácené prostřednictvím PGRLF jakožto pojištění plodin. Tabulka č. 2 znázorňuje vývoj příjmů podniku jednotlivé dotace. Údaje z grafu č. 5, potvrzuje také tabulka č. 2, kde je jasně patrné že dotace na plochu SAPS je nejdůležitější dotací, kterou podnik přijímá a jejich rostoucí výše v čase je pro podnik výrazným plusem. Dalším pozitivem je také růst celkového příjmu za zemědělskou půdu – jedná se o součet SAPS a národní dotace na zemědělskou půdu poskytovanou v rámci Top-Up (PVP), kdy přírůstek mezi hraničními obdobími tedy roky 2007 a 2014 i přes mírné propady v tomto období byl téměř 10,7 milionu korun.

Dalšími dotacemi, které podnik ve sledovaném období pobíral, zacílenými na rostlinnou výrobu, byly dotace poskytované z programu rozvoje venkova. Kdy podnik pobíral dotace na přírodní znevýhodnění LFA, agroenvironmentální opatření louky a pastviny, jež byly víceletým závazkem, stejně jako dotace na meziplodiny. V tabulce č. 2, je uveden vývoj poskytnutých financí za přírodní znevýhodnění LFA. Jsou zde patrné meziroční výkyvy v příjmech za LFA, které jsou způsobeny hlavně změnou v sazbě za 1 ha zařazený do LFA, neboť oblasti LFA nevykazují výrazné změny a je možno čerpat podporu pouze na travní porosty, jež jsou zařazené do LFA, přičemž výměra všech travních porostů nevykazuje v rámci sledovaného období výraznější výkyvy, je změna v celkových příjmech za tuto dotaci přisuzována změnám výše podpory za jednotku. Další dotací, která je opětovně zahrnuta do tabulky č. 2, poskytovaná též z programu rozvoje venkova jsou agroenvironmentální opatření ošetřování travních porostů – louky. Tento segment je z hlediska výměry nejstabilnější jaký podnik má, orná půda vykazuje výrazné změny v čase, kdežto u luk je charakter opačný, ty jsou relativně stabilní, za což může částečně také fakt, že tato dotace je charakteru víceletého a podnik by se měl snažit udržet co nejvíce stabilní počet obhospodařovaných hektarů v rámci tohoto dotačního titulu. Výkyvy v příjmech v jednotlivých letech jsou ponejvíce tedy způsobeny změnami sazeb dotací v jednotlivých letech, změny v počtu obhospodařovaných hektarů v tomto případě nehrají zásadní roli. Poslední dotací, kterou podnik ve sledovaném období čerpal z programu rozvoje venkova, byly dotace na pěstování meziplodin. V rámci této dotace měl podnik vždy stanovenou kvótu, kolik může v aktuálním roce zasít hektarů meziplodin, tato kvóta v průběhu času oscilovala okolo hranice 160 hektarů. V rámci bohatého výběru meziplodin, byla povětšinou volena svazenka. I zde měla ve vývoji příjmů největší podíl výše dotace za jednotku, jelikož počty hektarů s meziplodinami neměli velkých meziročních rozdílů.

Posledním segmentem dotací, jsou plnění za škody na plodinách, resp. pojištění plodin od PGRLF. Z důvodu, že se jedná o plnění na pojištění plodin, řadí se mezi dotace do rostlinné výroby. Zde se výše dotací odvíjí od aktuálního plnění za pojištění plodin, v rámci škodných událostí, které v daném roce nastaly. Z tohoto důvodu jsou zde patrné velké meziroční rozdíly v poskytnutém plnění – viz tabulka č. 2

Při bližším pohledu na meziroční změnu v celkové přijaté částce za dotace je jasně patrný meziroční růst, který trval do roku 2010, kdy naopak došlo k meziročnímu poklesu o 5,64%, k čemuž došlo v důsledku snížení sazby za zemědělskou půdu. Od této doby, pak byl zaznamenán vždy meziroční nárůst, který se pohyboval rámcově mezi 5 až 8 %, viz tabulka č. 2

Tabulka č. 2 – Přijaté dotace v tis. Kč

Dotace	Rok							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
SAPS	18 668	20 405	24 521	26 690	30 702	34 145	37 397	37 204
Zemědělská půda	9 017	9 098	7 825	3 379	0	95	0	1 163
LFA	5 728	5 496	5 686	5 573	5 321	5 415	5 331	5 839
AEO - Louky	1 336	1 284	1 332	1 321	1 245	1 267	1 237	1 347
Meziplodiny	386	370	457	448	444	435	425	467
Pojištění plodin	437	527	588	720	774	258	0	267
Celkem	35 572	37 180	40 409	38 131	38 486	41 615	44 390	46 287
Meziroční změna v %		4,52	8,68	-5,64	0,93	8,13	6,67	4,27

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.2.3.2 Dotace v živočišné výrobě

Díky diverzifikaci výroby na rostlinnou a živočišnou, může podnik získávat provozní dotace nejen na rostlinnou výrobu, jak již bylo zmíněno výše, ale také na výrobu živočišnou. Do produkce podniku spadá jednak chov masného skotu a také chov mléčného dobytka. Tudíž může podnik čerpat dotace jak na masná plemena, tak i na plemena mléčná případně další podpory vázané na chov dobytka, je-li to v příslušném roce umožněno. V rámci segmentu živočišné výroby nalezneme dva typy dotací, jedny jsou vázány přímo na dobytek, a jsou přepočítávány na VDJ, kdy rozhodující je počet VDJ pro přiznání výše platby a zároveň sem spadá také jedna z dotací na plochu a to dotace poskytovaná v rámci agroenvironmentálních opatření ošetřování travních porostů – pastviny. Jedná se zde o dotaci na plochu, která je však podmíněná pasením dobytka na této ploše, tudíž se dá zařadit pod dotace spadající do živočišné výroby, neboť bez živočišné výroby by na ni podnik nedosáhnul.

Platba na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka (dojnice), jsou placené z prostředků Evropské Unie. Zde podnik pobírá maximální výše dotace, neboť příjmy za prodané mléko tvoří více než 1/3 celkových příjmů, z tohoto důvodu není dotace krácena a podnik dostává 100 % dotace. Výše celkové dotace se tedy pohybuje podle stavu dojníc, které má podnik vedené v ústřední evidenci. Tuto dotaci podnik pobírá od roku 2010. Tabulka č. 3 znázorňuje vývoj počtu dojníc, které podnik chová a zároveň udává celkovou výši dotace, kterou podnik obdržel v jednotlivých letech na tyto krávy. Podnik v čase navýšil stavy dojníc způsobilých pro platbu, což umožnilo mimo jiné větší příjem dotací. V letech 2012 a 2013 je vidět výrazný propad oproti rokům předchozím. Tento propad je způsobený snížením sazby za VDJ, neboť podnik sice navýšil stavy Dojníc, ale vlivem poklesu sazby došlo ke snížení reálně vyplacených financí. V posledním sledovaném období se situace naopak zlepšila, podnik opětovně navýšil počty dojníc řádově o jednotky kusů, ale došlo také k navýšení dotace za jednotku, což vedlo k velkému meziročnímu nárůstu, který činil 93 %.

Tabulka č. 3 – Příjmy za dojnice

	Rok				
	2010	2011	2012	2013	2014
Počet dojníc (VDJ)	704	732	778	787	789
Přijátá dotace v tis. Kč	1 721	1 735	1 045	1 107	2 142

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Další platbou, která se řadí do přímých plateb poskytovaných Evropskou Unií a je vázaná na živočišnou produkci, je podpora na tele masného typu. Tato dotace se vyplácí ne na kusy telat, ale na počet VDJ, který je stanovený přepočtem. O tuto dotaci podnik žádá od roku 2012. Tabulka č. 4 ukazuje počty VDJ na které podnik v minulých letech žádal o dotaci. Prudký nárůst není způsoben nárůstem fyzického stavu telat, avšak nárůstem telat způsobilých pro platbu (telata, která jsou nahlášená správně podle podmínek této platby). Celkové příjmy vzhledem k markantnímu nárůstu počtu způsobilých telat zaznamenávají mezi roky 2013 a 2014 růst. Růst příjmů však není pouze díky zvýšenému počtu způsobilých telat, ale také díky nárůstu dotace na jednotku VDJ, která měla ve sledovaném období rostoucí charakter. V posledním roce sledování (2014) je díky počtu VDJ a výši dotace částka již na relativně slušné úrovni a nejedná se o zanedbatelnou položku v součtu

všech dotací, které podnik obdržel.

Tabulka č. 4 – příjmy za telata

	Rok		
	2012	2013	2014
Telata (VDJ)	72,4	7,2	198,11
Přijátá dotace v tis. Kč	566	78	1 069

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Poslední dotací, kterou podnik pobírá na živočišnou výrobu a řadí se mezi dotace unijní je dotace poskytovaná v rámci agroenvironmentálních opatření ošetřování travních porostů – pastviny. U těchto je situace velmi podobná jako u luk, viz výše. Jedná se opětovně o dlouhodobý závazek, na 5 let, kdy má podnik zájem tomuto závazku dostát a udržet si po celou dobu závazku co nejvíce stabilní stavy hektarů pastvin. Celkové hektary u pastvin se tudíž v průběhu sledovaného období téměř neměnili a tak největší vliv na výši poskytnutých dotací měla aktuální výše sazby dotace v daném roce. Situaci ohledně čerpání této dotace znázorňuje tabulka č. 5

Tabulka č. 5 – Poskytnuté dotace za pastviny

	Rok							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pastviny (ha)	903,93	903,93	907,68	908,95	908,95	910,31	910,24	917,68
Poskytnutá dotace v tis. Kč	2 787	2 669	2 727	2 676	2 554	2 600	2 571	2 824

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Další dotace, které podnik pobírá, již nejsou dotacemi unijními, ale jsou poskytovány jakožto národní doplňkové platby v rámci tzv. Top-Up plateb, později také jako PVP platby. Jedná se o platbu na přežvýkavce a platbu na krávy chované v systému bez tržní produkce mléka (masné krávy). Graf č. 6 ukazuje vývoj příjmů za podporu na přežvýkavce, jelikož se zde jedná o dotaci, která vychází po celé období z jednoho výchozího stavu přežvýkavců v roce 2007, nemá tedy oscilace v chovaných přežvýkavcích během celého sledovaného období žádný vliv na výši způsobilých zvířat pro výplatu podpory. Důvodem kolísání příjmů za přežvýkavce je kolísání sazby za VDJ v průběhu období. Nulová výplata v roce 2013 je způsobena zkrácením dotace v důsledku výše

poskytnutých dotací ostatních. Druhou dotací spadající pod tento typ plateb je dotace na masné krávy, těmito se zabývá tabulka č. 6, kdy vývoj přijatých dotací za krávy bez tržní produkce mléka, tzv. masné krávy, má již jiný charakter než dotace na přežvýkavce, tento jev je způsoben charakterem dotace, kdy není rozhodující pro výplatu stav dobytka na začátku období, ale hodnotí se zde vždy aktuální stav k danému roku, kdy se poskytuje dotace. Tudíž počty zvířat jsou pohyblivé, avšak nejen počty zvířat, ale také výše sazby dotace se projevuje na celkové výplatě. Nárůst příjmů v roce 2009 byl způsoben celkovým nárůstem dotace na VDJ. V dalších letech pak přichází úpadek, a s každým dalším rokem se sazba dotace snižuje a tudíž se snižuje i celková poskytnutá částka. V roce 2013 byla i tato dotace ze strany SZIFu pro podnik zamítnuta, proto je částka stejně jako u ostatních přechodných vnitrostátních podpor nulová.

Graf č. 6 – Přežvýkavci

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

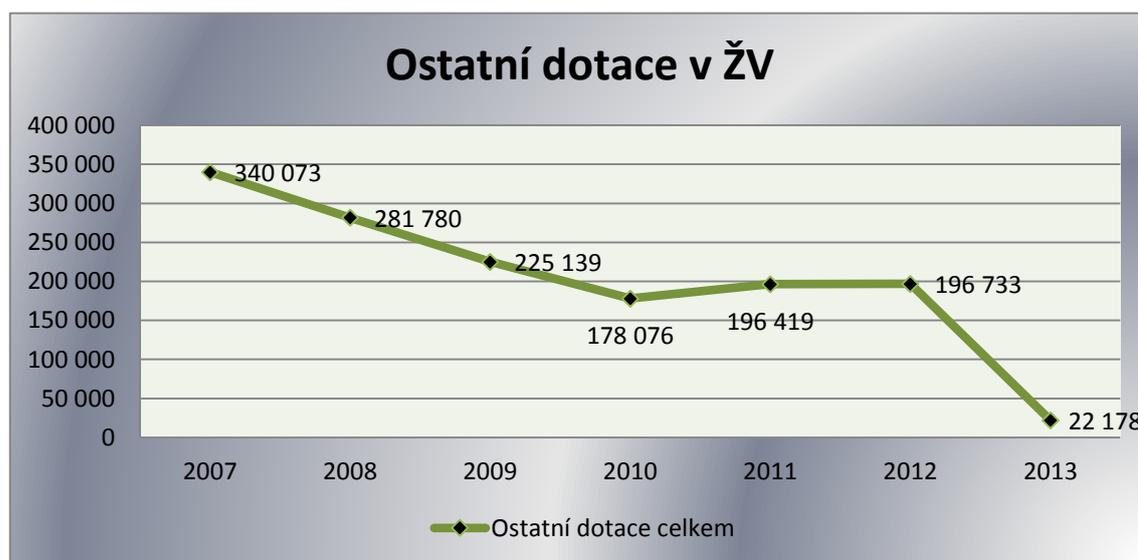
Tabulka č. 6 – Krávy chované v systému bez tržní produkce mléka

	Rok						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Krávy bez TPM (VDJ)	462,00	473,00	436,80	397,00	362,60	362,60	376,00
Poskytnutá dotace v tis. Kč	1 197	1 551	926	553	8	0	49

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Posledním segmentem dotací, které podnik získává a stojí, mimo přímé platby jsou ještě různé typy podpor, které byly ve sledovaném období zacíleny do živočišné výroby a jsou vypláceny v různých časových obdobích. Výjimkou byl rok 2007, kdy mimo všech dále jmenovaných dotací a podpor získal podnik také dotaci na nákup býků ve výši 60000 Kč. Tato dotace se pak již neopakovala. V následujících letech, potažmo i v roce 2007, podnik získával dotaci na odběr vzorků krve na vyšetření IBRu, dále podporu na neškodné odstraňování uhynulého skotu tzv. kadávery obě tyto podpory již nejsou vypláceny. Kadávery skončili v roce 2012, a IBR ve 2013. Během sledovaného období, viz graf č. 7, byl zaznamenán postupný pokles těchto příjmů v souvislosti s nižší dotací zejména na odběr vzorků krve na IBR, výrazný pokles mezi roky 2012 a 2013 je způsoben ukončením dotací na kadávery.

Graf č. 7 – Ostatní dotace v živočišné výrobě celkem v tis. Kč

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

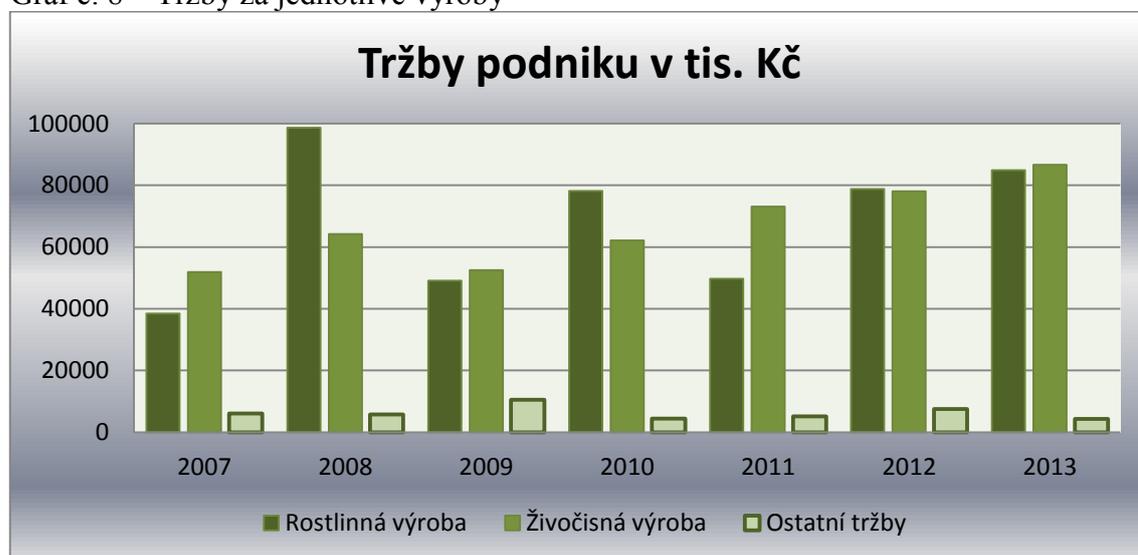
4.3 Dopad dotací a ekonomiku podniku

4.3.1 Vliv dotací na ekonomiku podniku jako celku

K tomu, aby bylo zjištěno jaký vliv má dotační politika na hospodaření podniku, potažmo na jeho ziskovost či finanční likviditu, je zapotřebí provést také analýzu příjmů podniku a porovnat je s přijatými dotacemi, čímž se zjistí, jakou měrou se dotace podílejí na celkových příjmech podniku. Hodnocené období příjmů bude za roky 2007 – 2013,

neboť v době kdy byla tato práce zpracovávána, neměl podnik ještě uzavřené účetnictví za rok 2014, tudíž nebude tento rok zahrnován do hodnocení. Graf č. 8 znázorňuje příjmy podniku v čase, jsou zde znázorněny příjmy podniku z rostlinné výroby, živočišné výroby a ostatní příjmy, které podnik utržil. Vzhledem k úzké specializaci podniku, jsou pro podnik významné pouze příjmy z rostlinné a živočišné výroby, přičemž příjmy z živočišné výroby, jsou tvořeny zejména příjmy za prodané mléko, méně pak za maso. Zejména v posledních letech, hlavně v souvislosti s růstem ceny za prodané mléko, se příjmy z rostlinné a živočišné výroby vyrovnávají. Příjmy z rostlinné výroby se odvíjejí hned od několika proměnných a to od aktuálního výnosu v daném roce a pak také od výkupních cen. V rámci odbytu produktů rostlinné výroby má ovšem podnik výhodu ve velkých skladovacích kapacitách a tím pádem může prodávat až v okamžiku, kdy je cena příznivá, odpadá tím nutnost prodávat ve žních, kdy je cena vzhledem k aktuálnímu velkému množství komodit na trhu zpravidla nejnižší, dále od žní cena zpravidla pomalu stoupá. Podnik tedy může vyčkat na vhodnou chvíli a pak prodávat, čímž maximalizuje zisk a zvýší svoje příjmy.

Graf č. 8 – Tržby za jednotlivé výroby

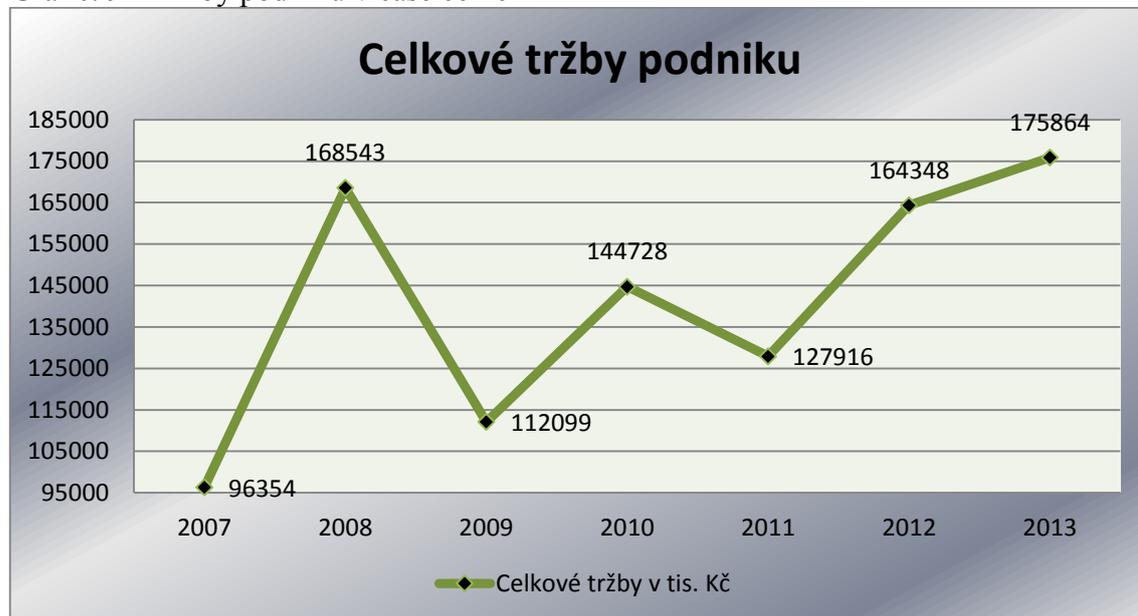

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Graf č. 9 zobrazuje celkové příjmy podniku v čase, jedná se o součet tržeb ze zemědělské činnosti (živočišná a rostlinná výroba) a ostatních tržeb (tržby za výrobky pomocné výroby, služby, a obchodní činnost). I přes propad, který následoval po velkém růstu příjmů v roce 2008 a byl způsoben velkými příjmy z rostlinné výroby, je následující

tendence příjmů i přes meziroční výkyvy menšího rozsahu stále rostoucí a v roce 2013 dosáhl podnik zatím největších tržeb za celé sledované období.

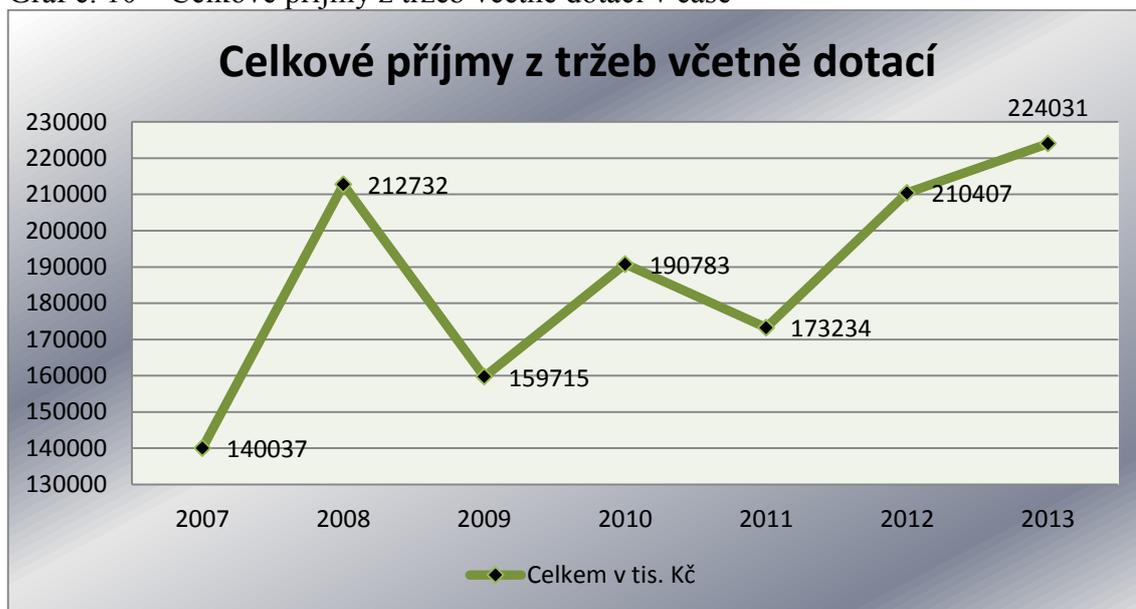
Graf č. 9 – Tržby podniku v čase celkem

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Celkové tržby podniku, jak znázorňuje graf č. 10, mají v čase rostoucí tendenci, i když zde následoval po roce 2008 propad, podniku se v roce 2010 celkové tržby opět zvýšily s následovaným mírným poklesem v roce 2011. Od tohoto roku, již pak mají tržby rostoucí tendenci.

Graf č. 10 – Celkové příjmy z tržeb včetně dotací v čase

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Graf č. 11, znázorňuje podíl dotací na celkových tržbách podniku, přičemž je patrné, že i přesto, že se v čase celková výše dotací poskytnutá podniku zvyšuje, jejich podíl na celkových tržbách naopak klesá, neboť se tyto v čase zvyšují. Výrazný pokles v roce 2008 je způsoben dvěma extrémami, jednak velmi vysokými příjmy v daném roce a také relativně nízkými dotacemi, které v tom období podnik obdržel, tudíž je poměr vůči příjmům v tomto roce nejnižší. Ovšem je zde vidět vliv dotací na podnik, neboť díky dotacím může podnik modernizovat a tím pádem zlepšuje svou konkurenceschopnost, a díky tomu má také větší zisky. Z tohoto důvodu klesá poměr dotací na celkových příjmech podniku

Graf č. 11 – Dotace a jejich podíl na tržbách podniku včetně v čase

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Graf č. 12 znázorňuje, jaký vliv mají dotace na ekonomiku zemědělského podniku, jeho hospodářský výsledek za běžnou činnost v daném roce, resp. na jeho ziskovost v čase. Ve sledovaném období je jedinou výjimkou rok 2013, kdy by podnik dosahoval zisku i bez přijatých dotací. V ostatních sledovaných letech by podnik bez dotací nevykazoval zisk, ale všechny roky mezi léty 2007 a 2012 by byly ztrátové, a je otázkou jestli by podnik dnes vůbec existoval, či jestli by už dávno nezkrachoval. Díky dotacím se podařilo podniku ve sledovaném období se stabilizovat a začít vykazovat zisky (období předcházejících 7 let bylo zpravidla ztrátové). Ovšem díky dotacím, podnik dokázal umořit dluhy z minulosti a dostal se do kladných čísel v hospodaření. Je zde tedy velmi patrný vliv dotací na hospodaření podniků, res. na jejich ziskovost. Za současného stavu cen zemědělských komodit, by bez poskytování dotací nemohl podnik dlouhodobě existovat.

Graf č. 12 – Vliv dotací na hospodářský výsledek podniku

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

Tabulka č. 7, znázorňuje rentabilitu tržeb podnik, vývoj rentability tržeb do značné míry kopíruje výkyvy v hospodářském výsledku. Nejvyšší rentability bylo dosaženo v roce 2013, kdy byl zaznamenán i nejvyšší hospodářský výsledek, nejnižší byl naopak v roce 2010. V roce 2013, kdy byla rentabilita nejvyšší, bylo dosaženo čistého zisku 35 haléřů z každé koruny tržeb.

Tabulka č. 7 – Rentabilita tržeb

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Tržby celkem v tis. Kč	113 375	179 871	123 357	179 730	152 624	184 537	197 013
Výsledek hospodaření po zdanění	21 055	18 332	1 514	1 363	6 845	18 637	68 978
Rentabilita tržeb v %	18,57	10,19	1,23	0,76	4,48	10,10	35,01

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.3.2 Vliv dotací na živočišnou výrobu

Při izolovaném pohledu na živočišnou produkci podniku a dotace, které podnik čerpá díky živočišné produkci, je patrný snižující se podíl dotací a tržeb za živočišnou výrobu viz tabulka č. 8. Tento je způsoben hned několika faktory, jedním z důvodů klesajícího poměru je snižování dotačních příjmů za živočišnou výrobu, který je způsoben zejména poklesem sazeb u národních doplňkových plateb Top-Up (PVP), což se negativně

projevuje na celkové sazbě za živočišnou výrobu. Dalším jevem jsou zvyšující se tržby v živočišné výrobě, na kterých se největším podílem projevuje navýšení výkupních cen mléka, které tvoří většinu z příjmů za živočišnou výrobu. Negativní vliv snižování dotací se vzhledem k navyšujícím se příjmům za živočišnou výrobu, nikterak negativně neprojevil na struktuře živočišné výroby podniku.

Tabulka č. 8 – podíl dotací a tržeb v živočišné výrobě

	Rok						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dotace za ŽV celkem v tis. Kč	7 843	7 292	7 208	9 726	6 723	4 443	3 778
Tržby za živočišnou výrobu v tis. Kč	51 862	64 172	52 530	62 166	73 085	78 059	86 695
Podíl dotací na tržbách v %	15,12	11,36	13,72	15,65	9,20	5,69	4,36

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.3.3 Vliv dotací na rostlinnou výrobu

V tabulce č. 9, je uveden vývoj podílu dotací na tržbách v rostlinné výrobě, pro výpočet tohoto podílu, byly použity pouze dotace, které jsou zacílené na rostlinnou výrobu, dotace do živočišné výroby byly pro tento výpočet vynechány. Z této tabulky je patrné, že dotace ačkoli se v čase zvyšují, jejich podíl na tržbách se v čase snižuje. Jsou zde patrné dva extrémny, jeden je nízký podíl v roce 2008, který byl způsoben významnými příjmy za rostlinnou výrobu a relativně nízkými dotacemi v daném roce, dalším výkyvem je rok 2009 v oblasti dotací, po kterém následoval pokles. Tento nárůst byl způsoben nárůstem sazby SAPS a nižším meziročním poklesem Top-UP za zemědělskou půdu, než v letech následujících, proto pak následoval krátkodobý pokles v celkových příjmech za dotace. Vzhledem k povaze dotací, že veškeré čerpané dotace, které podnik čerpal ve sledovaném období, byly dotace zacílené na plochu, nikoli na produkci, nebyla dotační politikou struktura produkce ovlivněna, tím pádem podnik pěstoval plodiny, které byly aktuálně ekonomicky nejzajímavější. Růst tržeb je tedy způsoben zejména, růstem cen zemědělských komodit a dále také nákupem nových technologií na zemědělskou činnost, kdy podnik v čase modernizoval, což se projevilo na vyšší kvalitě osetí polí a vyšších výnosech ve sklizni, díky čemuž v čase stoupaly tržby.

Tabulka č. 9 – podíl dotací a tržeb v rostlinné výrobě

	Rok						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dotace za RV celkem v tis. Kč	35 842	37 180	40 409	38 131	38 485	41 615	44 390
Tržby za rostlinnou výrobu v tis. Kč	38 411	98 639	49 083	78 152	49 731	78 816	84 912
Podíl dotací na tržbách v %	93,31	37,69	82,33	48,79	77,39	52,80	52,28

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

4.3.4 Porovnání dotací a přidané hodnoty podniku

V tabulce č. 10 je uvedeno porovnání dotací a přidané hodnoty podniku, tento vliv je v čase různý a dochází zde k výkyvům v souvislosti na aktuální přidané hodnotě, neboť ta nejeví v čase kontinuální vývoj, ale jsou zde patrné velké meziroční výkyvy, ale i přes jednotlivé výkyvy se dá konstatovat, že se v čase závislost podniku na dotacích snižuje i přes jejich nárůst během období. Pokles v podílu v hraničních letech činil 38,97 procentních bodů. Mimo roky 2008 a 2009, činil podíl vždy více než 100 %, tedy z hlediska přidané hodnoty zde byla plná závislost na dotacích.

Tabulka č. 10 – podíl dotací na přidané hodnotě

	Rok						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dotace celkem v tis. Kč	43 683	44 189	47 616	46 055	45 318	46 059	48 167
Přidaná hodnota v tis. Kč	36 915	51 861	35 634	34 912	23 751	41 876	60 698
Podíl dotací na přidané hodnotě v %	118,33	85,21	133,63	131,92	190,80	109,99	79,36

Zdroj: Vlastní zpracování dle vnitropodnikových údajů společnosti Úněšovský statek a.s.

5. Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zhodnocení vlivu společné zemědělské politiky na hospodaření vybraného zemědělského podniku. V praktické části, proběhlo vyhodnocení jednotlivých dotačních titulů v minulém programovém období (2007 – 2013), včetně zhodnocení vzájemných závislostí mezi jednotlivými dotacemi. Poté bylo přikročeno k samotnému hodnocení podniku jako takového. Z dostupných dat ohledně ziskovosti podniku v čase a také z toho jakou měrou se podílí dotace na celkových příjmech podniku, je více než patrné, že dotace mají velký vliv na hospodaření podniku. Neboť kdyby podnik dotace čerpat nemohl, za stávajících podmínek by pravděpodobně již neexistoval, ve sledovaném období byl pouze poslední rok a to rok 2013 v zisku po odečtení dotací, v ostatních letech, by podnik vykazoval ztrátu. Zisk v posledním účetním období je připisován zejména zotavení se podniku ze ztrátového období, které předcházelo zkoumanému to zejména díky dotacím, neboť díky nim mohl podnik modernizovat, což se projevilo na zlepšení konkurenceschopnosti, a zvýšení doживosti a výnosů zemědělských plodin od čehož se odvíjí také vyšší příjmy podniku.

Díličními cíli práce bylo také zjištění, zda se dotační politika nějakým způsobem projevuje na skladbě živočišné či rostlinné výroby. Zde se došlo k závěru, že se nikterak neprojevuje, v rostlinné výrobě neboť přijímané dotace byly charakteru plošného, tudíž nebyla nijak ovlivněna produkce, a podnik pěstoval to, co bylo aktuálně ekonomicky výhodné. V živočišné výrobě je vliv vzhledem k sazbám dotací za kus zanedbatelný, bylo zjištěno, že počty dobytka jsou u podniku na relativně stabilní úrovni a vliv výše dotací je tudíž zanedbatelný, jediným bodem jsou dotace na pastviny, ale vzhledem k jejich stabilní výměře po celé období se výše dotace neprojevuje na počtech chovaných kusů masného dobytka.

Závislost podniku na dotacích se v čase sice snižuje, ale jejich vliv je i nadále velký, neboť ve všech rocích sledovaného období kromě roku 2013, by podnik bez dotací vykázal ztrátu, jediným ziskovým obdobím bez dotací pro podnik by byl rok 2013. Ovšem, kdyby nebylo dotací tak by ani tento ziskový nebyl, za předpokladu stávajících odbytových cen produkce, by podnik nemohl dlouhodobě vykazovat zisk a byla by ohrožena jeho existence.

Pokud by dotace nebyly uplatňovány dlouhodobě, patně by se s tím trh vyrovnal, ale muselo by nutně dojít k navýšení odbytových cen, což by se negativně projevilo v kupní síle spotřebitelů. Vliv dotací je v současné době tedy na podnik velký, ať už přímo tím že udržují podnik v kladných číslech a také nepřímo ovlivňují koncové ceny pro spotřebitele, neboť podnik může prodávat za nižší, než výrobní cenu pouze díky dorovnání které způsobují dotace.

6. Zdroje a Literatura

6.1 Literatura

BARÁKOVÁ, Blanka. *Financování společné zemědělské politiky Evropské unie se zaměřením na Českou republiku*. První vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2010, ISBN 978-807-3726-577.

HAVLÁT, POTOČIAROVÁ, ZÁMEČNÍK a ČERNÁ. MINISTERSTVO ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A AGRO HAVLÁT S.R.O. *BIOPÁSY Agroenvironmentální dotační titul*.

KOUŘILOVÁ, Jindřiška, Jiří PŠENČÍK a Daniel KOPTA. *Dotace v zemědělství: z hlediska komplexního pohledu a s přihlédnutím k ekologickému zemědělství*. První vydání. Olomučany: FINAL TISK s.r.o., 2009. ISBN 978-80-7204-637-9.

LUKÁŠ, Zdeněk a Pavel NEUMANN. *Společná zemědělská politika EU: Regionální a strukturální politika EU*. První vydání. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, ISBN 80-245-0064-7

MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. *METODIKA k provádění nařízení vlády č. 75/2007 Sb.* 2012

Příručka pro žadatele. SZIF, 2014

6.2 Elektronické zdroje

EAGRI. *Dotace* [online]. [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/>

EAGRI. *Horizontální plán rozvoje venkova* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/dobihajici-a-ukoncene-dotace/horizontalni-plan-rozvoje-venkova-hrdp/>

EAGRI. JORDÁN, Hynek. *Ministr Jurečka: Plním svůj slib, zemědělci ode dneška mohou žádat o zelenou naftu* [online]. 2014 [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/mze/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/x2014_ministr-jurecka-plnim-svuj-slib-1.html

Euro.e15. *Zemědělci si půjčují přes čtrnáct miliard* [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://euro.e15.cz/archiv/zemedelci-si-pujci-pres-ctrnact-miliard-785566>

Metodika-agroenvi. In: [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: www.agronavigator.cz/ekozem/attachments/metodika-agroenvi.doc

ROSOCHATECKÁ, Eva. EFEKTIVNOST ZEMĚDĚLSKÝCH PODNIKŮ PO VSTUPU ČR DO EU. In: *Agris* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.agris.cz/Content/files/main_files/70/148526/45Rosochatecka.pdf

SZIF. *1.3. Agroenvironmentální opatření* [online]. [cit. 2015-01-30]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/agroenvironmentalni-opatreni#>

SZIF. *Jednotná platba na plochu SAPS* [online]. [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/szif/saps>

SZIF. *Modernizace zemědělských podniků* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/1-1-1-modernizace-zemedelskych-podniku#>

SZIF. *Oddělená platba na cukr (SSP)* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/ssp>

SZIF. *Oddělená platba na rajčata (STP)* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/stp>

SZIF. *Operační program rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OP RVMZ)* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/op#tabs-1>

SZIF. *OSA II - Zlepšování životního prostředí a krajiny* [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/eafrd-osa2>

SZIF. *1.2. Platby v rámci oblastí NATURA 2000 a rámcové směrnice pro vodní politiku 2000/60/ES (WFD)* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/platby-v-ramci-natury-2000-a-ramcove-smernice-pro-vodni-politiku-wfd#>

SZIF. *1.1. Platby za přírodní znevýhodnění poskytované v horských oblastech a platby poskytované v jiných znevýhodněných oblastech (LFA)* [online]. [cit. 2015-01-25]. Dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/platby-za-prirodni-znevychodneni-poskytovane-v-horskych-oblastech-a-platby-poskytovane-jinych-znevychodnenych-oblastech-lfa#>

SZIF. *Program rozvoje venkova České Republiky na období 2007 - 2013* [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/program-rozvoje-venkova>

SZIF. *Přechodné vnitrostátní podpory (PVP)* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/szif/prechodne-vnitrostatni-podpory>

SZIF. *Přímé platby* [online]. [cit. 2014-12-28]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/prime-platby>

SZIF. *Zvláštní podpora na bahnice, popř. kozy, pasené na travních porostech* [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: http://www.szif.cz/cs/bahnice_kozy

SZIF. *Zvláštní podpora na brambory pro výrobu škrobu* [online]. [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/skrob>

SZIF. *Zvláštní podpora na chmel* [online]. [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/zvlastni-podpora-chmel>

SZIF. *Zvláštní podpora na krávy chované v systému s tržní produkcí mléka* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/irj/portal/szif/dojnice>

SZIF. *Zvláštní podpora na tele masného typu* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.szif.cz/cs/telata>

Zemědělské dotace. *Zelená nafta* [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.zemedelske-dotace.cz/index.php/zelena-nafta>

Účetní kavárna. In: HANZLOVÁ. *Dotace, granty a příspěvky poskytované nevýdělečným organizacím* [online]. 2004 [cit. 2015-02-01]. Dostupné z: <http://www.ucetnikavarna.cz/archiv/dokument/doc-d8135v10788-dotace-granty-a-prispevky-poskytovane-nevydelecnym-organiz/>

Zákon o spotřebních daních č. 353/2003 Sb. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-353>. §57

7. Seznam tabulek a grafů

7.1 Grafy

Graf č. 1 – Struktura příjmů podniku

Graf č. 2 – obhospodařované hektary

Graf č. 3 – Závislost výše sazeb Top-Up a platby na zemědělskou půdu

Graf č. 4 – Celkové přijaté dotace v tis. Kč

Graf č. 5 – Vztah přijatých dotací za plochu SAPS a Top-Up zemědělská půda v tis. Kč

Graf č. 6 – Přežvýkavci

Graf č. 7 – Ostatní dotace v živočišné výrobě celkem v tis. Kč

Graf č. 8 – Tržby za jednotlivé výroby

Graf č. 9 – Tržby podniku v čase celkem

Graf č. 10 – Celkové příjmy z tržeb včetně dotací v čase

Graf č. 11 – Dotace a jejich podíl na tržbách podniku včetně v čase

Graf č. 12 – Vliv dotací na hospodářský výsledek podniku

7.2 Tabulky

Tabulka č. 1 – Vývoj sazeb vybraných dotací

Tabulka č. 2 – Přijaté dotace v tis. Kč

Tabulka č. 3 – Příjmy za dojnice

Tabulka č. 4 – příjmy za telata

Tabulka č. 5 – Poskytnuté dotace za pastviny

Tabulka č. 6 – Krávy chované v systému bez tržní produkce mléka

Tabulka č. 7 – Rentabilita tržeb

Tabulka č. 8 – podíl dotací a tržeb v živočišné výrobě

Tabulka č. 9 – podíl dotací a tržeb v rostlinné výrobě

Tabulka č. 10 – podíl dotací na přidané hodnotě